

**Informacje o charakterze jakościowym
i ilościowym dotyczące adekwatności
kapitałowej oraz zmiennych składników
wynagrodzeń Grupy Kapitałowej ING
Banku Śląskiego S.A. za rok 2017**

Spis treści

Informacje o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczące adekwatności kapitałowej oraz zmiennych składników wynagrodzeń za rok 2017

I. Adekwatność kapitałowa

I. Adekwatność kapitałowa	1
Wprowadzenie	1
1 Fundusze własne	1
1.1 Pełne uzgodnienie pozycji funduszy własnych w odniesieniu do zbadanych sprawozdań finansowych	1
1.2 Opis głównych cech instrumentów w kapitale emitowanych przez Bank	4
1.3 Informacje na temat charakteru i kwot określonych pozycji funduszy własnych	5
2 Wymogi kapitałowe	8
2.1 Ocena adekwatności kapitału wewnętrznego	8
2.2 Kalkulacja regulacyjnych wymogów kapitałowych	12
3 Bufory kapitałowe	15
4 Dźwignia finansowa	15
5 Korekty z tytułu ryzyka kredytowego	18
5.1 Stosowane w rachunkowości definicje pozycji przeterminowanych i o utraconej jakości	18
5.2 Opis strategii przyjętych w celu określenia korekt z tytułu szczególnego i ogólnego ryzyka kredytowego	19
5.3 Informacje ilościowe dotyczące korekt z tytułu ryzyka kredytowego	22
6 Stosowanie technik ograniczenia ryzyka kredytowego	26
6.1 Zasady i procedury dotyczące kompensowania pozycji bilansowych i pozabilansowych oraz zakres, w jakim Bank takie kompensowanie wykorzystuje	26
6.2 Zasady i procedury dotyczące wyceny zabezpieczeń i zarządzania nimi	26
6.3 Opis głównych rodzajów zabezpieczeń przyjętych przez Bank	29
6.4 Główne rodzaje gwarantów i kontrahentów kredytowych instrumentów pochodnych oraz ich wiarygodność kredytowa	31
6.5 Koncentracja ryzyka rynkowego lub kredytowego w ramach podjętych działań w zakresie ograniczenia ryzyka kredytowego	31
7 Stosowanie metody IRB w odniesieniu do ryzyka kredytowego	32

7.1 Struktura systemów ratingu wewnętrznego oraz powiązań między ratingami wewnętrznymi i zewnętrznymi	32
7.2 Stosowanie oszacowań wewnętrznych do innych celów niż obliczanie kwot ekspozycji ważonych ryzykiem	41
7.3 Proces zarządzania ograniczeniem ryzyka kredytowego oraz uznawania technik ograniczenia ryzyka kredytowego	42
7.4 Mechanizmy kontroli systemów ratingowych	44
7.5 Opis czynników, które miały wpływ na poniesione straty w poprzednim okresie	46
7.6 Średnia waga ryzyka ekspozycji ważonych ryzykiem w podziale na klasy jakości dłużnika	51
8 Informacje dotyczące ryzyka operacyjnego	51
8.1 Ogólny opis procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.	51
8.2 Stosowanie metody wyliczania wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka operacyjnego	53
8.3 Informacje o sumach strat brutto z tytułu ryzyka operacyjnego	54

II. Polityka zmiennych składników wynagrodzeń

II. Polityka zmiennych składników wynagrodzeń	56
Wprowadzenie	56
1 Informacja jakościowa	56
1.1 Informacje dotyczące procesu decyzyjnego stosowanego przy ustalaniu polityki w zakresie wynagrodzeń, liczby posiedzeń organizowanych w danym roku obrachunkowym przez organ zarządzający pełniący nadzór nad wynagrodzeniami, w tym informacje na temat składu i zakresu zadań Komitetu Wynagrodzeń i Nominacji, konsultanta zewnętrznego, z którego usług skorzystano przy ustalaniu polityki w zakresie wynagrodzeń, oraz roli odpowiednich zainteresowanych stron	57
1.2 Informacje na temat powiązania między wynagrodzeniem a wynikami	57
1.3 Najważniejsze informacje na temat cech charakterystycznych systemu wynagrodzeń, w tym informacje na temat kryteriów stosowanych przy pomiarze wyników i korekcie o ryzyko, polityki odradzania płatności i kryteriów nabywania uprawnień	57
2 Informacja ilościowa	59

I. Adekwatność kapitałowa

Wprowadzenie

ING Bank Śląski S.A., zwany dalej Bankiem, zobowiązany jest na mocy Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. oraz ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 128 z późn. zm.), zwanej dalej „Ustawa Prawo bankowe”, ogłaszać w sposób ogólnie dostępny informacje o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczące adekwatności kapitałowej z wyłączeniem informacji nieistotnych, zastrzeżonych lub poufnych.

Na mocy „Polityki ujawniania informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zmiennych składników wynagrodzeń w ING Banku Śląskim S.A.” ujawnia się informacje dotyczące adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. (dalej Grupy).

Informacje w niniejszym dokumencie zostały ujawnione na podstawie danych z rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za rok 2017.

W związku z wdrażaniem Wytycznych EBA/GL/2016/1 (dalej Wytyczne EBA) w sprawie wymogów dotyczących ujawniania informacji na mocy części ósmej rozporządzenia (UE) nr 575/2013, łącznie z niniejszym dokumentem zostały opublikowane w formacie edytowalnym wybrane informacje ilościowe odnoszące się do artykułów 437, 438, 440, 442, 450, 451 oraz 453 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 (dalej Rozporządzenie CRR).

Wytyczne EBA precyzują już istniejące wymogi dotyczące ujawniania informacji, a celem ich wdrożenia przez Grupę jest poprawa porównywalności i spójności ujawnień poprzez wprowadzenie zharmonizowanych szablonów. W związku z tym, niniejszy dokument należy analizować łącznie z „Dodatkowymi ujawnieniami w zakresie III Filara”, które stanowią jego integralną część.

1. Fundusze własne

1.1 Pełne uzgodnienie pozycji funduszy własnych w odniesieniu do zbadanych sprawozdań finansowych

Na kapitały własne składają się: kapitał zakładowy, kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej, kapitał z aktualizacji wyceny oraz zyski zatrzymane. Wszystkie kwoty kapitałów i funduszy wykazywane są w wartości nominalnej.

Kapitał zakładowy wykazywany jest według wartości nominalnej, zgodnie ze statutem oraz wpisem do rejestru handlowego.

Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej tworzony jest z premii emisyjnej uzyskanej z emisji akcji, pomniejszonej o poniesione bezpośrednie koszty z nią związane.

Kapitał z aktualizacji wyceny tworzony jest w wyniku:

- wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży,
- wyceny instrumentów finansowych zabezpieczających przepływy pieniężne,
- wyceny aktywów trwałych wycenianych według wartości godziwej,
- ujęcia zysków i strat aktuarialnych.

Na kapitał z aktualizacji wyceny odnosi się odpisy z tytułu podatku odroczonego związane z powyższymi wycenami.

Zyski zatrzymane stanowią zyski wypracowane przez Grupę w poprzednim okresie po potrąceniu wypłaconych dywidend. Zyski zatrzymane obejmują:

- pozostały kapitał zapasowy,
- kapitał rezerwowy,
- fundusz ogólnego ryzyka,
- wycenę motywacyjnych programów pracowniczych,
- niepodzielony wynik z lat ubiegłych,
- wynik finansowy netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej.

Pozostały kapitał zapasowy tworzy się z odpisów z zysku po opodatkowaniu z przeznaczeniem na pokrycie strat bilansowych. Decyzję o wykorzystaniu kapitału zapasowego podejmuje Walne Zgromadzenie.

Kapitał rezerwowy tworzony jest niezależnie od kapitału zapasowego z odpisów z zysku po opodatkowaniu, w wysokości uchwalonej przez Walne Zgromadzenie. Kapitał rezerwowy przeznaczony jest na pokrycie szczególnych strat i wydatków. Decyzję o wykorzystaniu kapitału rezerwowego podejmuje Walne Zgromadzenie.

Fundusz Ogólnego Ryzyka tworzony jest na podstawie Ustawy Prawo Bankowe z zysku po opodatkowaniu i jest przeznaczony na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej. Decyzje o użyciu funduszu podejmuje Zarząd.

Wycena motywacyjnych programów pracowniczych - w tej pozycji prezentowana jest wycena do wartości godziwej udzielonych opcji w ramach programów motywacyjnych Grupy skierowanych do pracowników Banku.

Na poczet funduszy własnych zaliczany jest zysk w trakcie zatwierdzania oraz zysk netto bieżącego okresu sprawozdawczego pomniejszone o przewidywane obciążenia i dywidendę w kwocie nie wyższej niż kwota zysku zweryfikowana przez biegłego rewidenta.

Na dzień 31.12.2017 r. w funduszach własnych Grupy został ujęty zysk netto Banku w kwocie 665,4 mln zł za okres od 01.01.2017 r. do 30.09.2017 r., po pomniejszeniu o przewidywane obciążenia i dywidendy, na podstawie decyzji KNF z dnia 7 grudnia 2017 r.

Niezrealizowane zyski i straty na instrumentach dłużnych i kapitałowych dostępnych do sprzedaży są ujmowane w funduszach własnych zgodnie z wytycznymi zawartymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. oraz w ustawie Prawo bankowe. Zgodnie z art. 171a ustawy Prawo bankowe zastosowane zostały następujące wartości procentowe:

- niezrealizowane zyski są usuwane z funduszy własnych w 80%,
- niezrealizowane straty są uwzględniane w funduszach własnych w 100%.

Grupa dokonuje zmniejszeń funduszy własnych o następujące wartości:

- wartość firmy i inne wartości niematerialne,
- różnicę pomiędzy kwotą rezerw a kwotą oczekiwanych strat (wartość kalkulowana w przypadku banku obliczającego kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem z wykorzystaniem metody wewnętrznych ratingów),
- korektę wartości z tytułu wymogów w zakresie ostrożnej wyceny

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Informacje o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczące adekwatności kapitałowej oraz zmiennych składników wynagrodzeń za rok 2017

(w mln zł)

W tabeli poniższej została zaprezentowana kalkulacja regulacyjnych funduszy własnych.

	pozycje skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej	korekty wynikające z zastosowania konsolidacji ostrożnościowej	pozycje skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej po uwzględnieniu konsolidacji ostrożnościowej	pozycje nieujmowane w regulacyjnych funduszach własnych	pozycje ujmowane w regulacyjnych funduszach własnych
AKTYWA					
Wartości niematerialne	440,1	17,3	422,8	-	-422,8
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁY					
Kapitał zakładowy	130,1	0,0	130,1	-	130,1
Kapitał zapasowy - nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	956,3	0,0	956,3	-	956,3
Kapitał z aktualizacji wyceny	493,3	0,4	492,9	218,5	274,7
- kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	335,3	0,0	335,3	67,6	267,9
- kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	11,4	0,3	11,1	2,4	8,9
- kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	148,6	0,0	148,6	148,6	-
- zyski i straty aktuarialne	-2,0	0,1	-2,1	-0,1	-2,1
Zyski zatrzymane	10 215,1	-6,9	10 222	732,9	9 482,3
- kapitał zapasowy - inny niż agio	272,9	1,7	271,2	1,7	271,2
- kapitał rezerwowy	7 243,7	0,0	7 243,7	-	7 243,7
- fundusz ogólnego ryzyka	1 215,1	0,0	1 215,1	-	1 215,1
- wycena motywacyjnych programów pracowniczych	51,6	0,0	51,6	0,0	51,6
- wynik lat ubiegłych	28,8	-6,4	35,2	-6,5	35,2
- wynik netto roku bieżącego	1 403,0	-2,2	1 405,2	737,7	665,4
Kapitał własny przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.	11 794,8	-4,1	11 801,3	951,4	10 843,4
Udziały niekontrolujące	0,0	0,0	0,0	-	-
Kapitały własne ogółem	11 794,8	-6,5	11 801,3	951,4	10 843,4
Kapitały własne ujęte w kalkulacji regulacyjnych funduszy własnych					10 843,4
Pozostałe składniki (pomniejszenia i zwiększenia) funduszy własnych, w tym:					67,8
- zobowiązania podporządkowane					625,6
- wartość firmy i inne wartości niematerialne					-422,8
- niedobór/nadwyżka korekt z tytułu ryzyka kredytowego wobec oczekiwanych strat według metody AIRB					-134,9
- korekta wartości z tytułu wymogów w zakresie ostrożnej wyceny					-0,1
Regulacyjne fundusze własne przyjęte do kalkulacji łącznego współczynnika kapitałowego					10 911,2

1.2 Opis głównych cech instrumentów w kapitale emitowanych przez Bank

Główne cechy instrumentów w kapitale podstawowym Tier I emitowanych przez Bank zostały zaprezentowane w poniższej tabeli.

Główne cechy instrumentów kapitałowych

1	Emitent	ING Bank Śląski S.A.
2	Unikatowy identyfikator (np. CUSIP, ISIN lub identyfikator Bloomberg dla ofert na rynku niepublicznym)	Kod ISIN: PLBSK0000017
3	Prawo lub prawa właściwe, którym podlega instrument	Polskie
	<i>Ujmowanie w kapitale regulacyjnym</i>	<i>Tak</i>
4	Zasady przejściowe określone w Rozporządzeniu (UE) nr 575/2013	Kapitał podstawowy Tier I Częściowe przekwalifikowanie emisji do niższych kategorii kapitału - nie dotyczy.
5	Zasady określone w Rozporządzeniu (UE) nr 575/2013 obowiązujące po okresie przejściowym	Kapitał podstawowy Tier I
6	Kwalifikowalne na poziomie jednostkowym lub (sub-)skonsolidowanym/na poziomie jednostkowym oraz (sub-)skonsolidowanym	Poziom jednostkowy i (sub-)skonsolidowany
7	Rodzaj instrumentu (rodzaje określone przez każdy system prawny)	Rodzaj instrumentu: akcja zwykła. Klasyfikacja - instrument w kapitale podstawowym Tier I zgodnie z art. 28 Rozporządzenia (UE) nr 575/2013. Wartość nominalna: 92,6 mln PLN (seria A) 37,5 mln PLN (seria B) Agio: 956,3 mln PLN (seria B)
8	Kwota uznana w kapitale regulacyjnym (waluta w mln, według stanu na ostatni dzień sprawozdawczy)	Wartość całkowita w kapitale: 92,6 mln PLN (seria A) 993,8 mln PLN (seria B) Wszystkie części instrumentu są ujęte w tej samej kategorii kapitału regulacyjnego. Kwota uznana w kapitale regulacyjnym nie różni się od kwoty wyemitowanego instrumentu.
9	Wartość nominalna instrumentu	130,1 mln PLN
9a	Cena emisyjna	Seria A: 5 PLN (po denominacji i po splicie akcji*) Seria B: 26,5 PLN (po splicie akcji*)
9b	Cena wykupu	Nie dotyczy
10	Klasyfikacja księgowa	Kapitał własny
11	Pierwotna data emisji	08.10.1991 r.
12	Wieczyste czy terminowe	Wieczysty
13	Pierwotny termin zapadalności	Brak terminu zapadalności
14	Opcja wykupu na żądanie emitenta podlegająca wcześniejszemu zatwierdzeniu przez organy nadzoru	Nie
15	Termin wykupu opcjonalnego, terminy wykupu warunkowego oraz kwota wykupu	Nie dotyczy
16	Kolejne terminy wykupu, jeżeli dotyczy	Nie dotyczy
	<i>Kupony/dywidendy</i>	<i>Dywidendy</i>
17	Stała lub zmienna dywidenda/ stały lub zmienny kupon	Stopa zmienna
18	Kupon odsetkowy oraz dowolny powiązany wskaźnik	Nie dotyczy
19	Istnienie zapisanych praw do niewypłacenia dywidendy	Tak

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Informacje o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczące adekwatności kapitałowej oraz zmiennych składników wynagrodzeń za rok 2017

(w mln zł)

20a	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (pod względem terminu) - w odniesieniu do wypłaty kuponu/dywidendy	Częściowo uznaniowe; przyczyny: - decyzje Rady Nadzorczej - poziom wyników - decyzje administracyjne
20b	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (pod względem kwoty) - w odniesieniu do wypłaty kuponu/dywidendy	W pełni uznaniowe
21	Istnienie opcji z oprocentowaniem rosnącym lub innej zachęty do wykupu	Nie
22	Nieskumulowane czy skumulowane	Niekumulacyjny
23	Zamienne czy niezamienne	Niezamienny
24	Jeżeli zamienne, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące zamianę	Nie dotyczy
25	Jeżeli zamienne, w pełni czy częściowo	Nie dotyczy
26	Jeżeli zamienne, wskaźnik konwersji	Nie dotyczy
27	Jeżeli zamienne, zamiana obowiązkowa czy opcjonalna	Nie dotyczy
28	Jeżeli zamienne, należy określić rodzaj instrumentu, na który można dokonać zamiany	Nie dotyczy
29	Jeżeli zamienne, należy określić emitenta instrumentu, na który dokonuje się zamiany	Nie dotyczy
30	Odpisy obniżające wartość	Nie
31	W przypadku odpisu obniżającego wartość, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące odpis obniżający wartość	Nie dotyczy
32	W przypadku odpisu obniżającego wartość, w pełni czy częściowo	Nie dotyczy
33	W przypadku odpisu obniżającego wartość, trwale czy tymczasowo	Nie dotyczy
34	W przypadku tymczasowego odpisu obniżającego wartość, opis mechanizmu odpisu obniżającego wartość	Nie dotyczy
35	Pozycja w hierarchii podporządkowania w przypadku likwidacji (należy określić rodzaj instrumentu bezpośrednio uprzywilejowanego w odniesieniu do danego instrumentu)	Nie dotyczy
36	Niezgodne cechy przejściowe	Nie
37	Jeżeli tak, należy określić niezgodne cechy	Nie dotyczy

*) W 2011 roku miał miejsce podział wartości nominalnej akcji. W efekcie wartość nominalna akcji została zmniejszona z 10 PLN do 1 PLN za akcję.

1.3 Informacje na temat charakteru i kwot określonych pozycji funduszy własnych

Informacje na temat charakteru i kwot określonych pozycji funduszy własnych zostały zaprezentowane w poniższej tabeli.

Lp.*	Opis	(A) Kwota w dniu ujawnienia	(B) Odniesienie do artykułu Rozporządzenia (UE) nr 575/2013	(C) Kwoty ujęte przed przyjęciem Rozporządzenia (UE) nr 575/2013 lub kwota rezydualna określona w Rozporządzeniu (UE) nr 575/2013
Kapitał podstawowy Tier I: instrumenty i kapitały rezerwowe				
1	Instrumenty kapitałowe i powiązane agio emisyjne	1 086,4	art. 26 ust. 1, art. 27, 28 i 29, wykaz EUNB, o którym mowa w art. 26 ust.3	

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Informacje o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczące adekwatności kapitałowej oraz zmiennych składników wynagrodzeń za rok 2017

(w mln zł)

	w tym: akcja zwykła	130,1	wykaz EUNB, o którym mowa w art. 26 ust.3	
2	Zyski zatrzymane	86,8	art. 26 ust. 1 lit. c)	
3	Skumulowane inne całkowite dochody (i pozostałe kapitały rezerwowe, z uwzględnieniem niezrealizowanych zysków i strat zgodnie z mającymi zastosowanie standardami rachunkowości)	7 859,2	art. 26 ust. 1	
3a	Fundusze ogólne ryzyka bankowego	1 215,1	art. 26 ust. 1 lit. f)	
5a	Niezależnie zweryfikowane zyski z bieżącego okresu po odliczeniu wszelkich możliwych do przewidzenia obciążeń lub dywidend	665,4	art. 26 ust. 2	
6	Kapitał podstawowy Tier I przed korektami regulacyjnymi	10 912,9		0,0
Kapitał podstawowy Tier I: korekty regulacyjne				
7	Dodatkowe korekty wartości (kwota ujemna)	-0,1	art. 34, 105	
8	Wartości niematerialne i prawne (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego) (kwota ujemna)	-422,8	art. 36 ust. 1 lit. b), art. 37 i art. 472 ust. 4	98,0
12	Kwoty ujemne będące wynikiem obliczeń kwot oczekiwanej straty	-121,4	art. 36 ust. 1 lit. d), art. 40, 159, art. 472 ust. 6	
26a	Korekty regulacyjne dotyczące niezrealizowanych zysków i strat zgodnie z art. 467 i 468	-69,6		
	w tym: filtr dla niezrealizowanych strat - instrumenty kapitałowe	0,0	art. 468	
	w tym: filtr dla niezrealizowanych strat - instrumenty dłużne	0,0	art. 467	
	w tym: filtr dla niezrealizowanych zysków - instrumenty kapitałowe	0,0	art. 468	
	w tym: filtr dla niezrealizowanych zysków - instrumenty dłużne	-69,6	art. 467	
27	Kwalifikowalne odliczenia od pozycji w kapitale dodatkowym Tier I, które przekraczają wartość kapitału dodatkowego Tier I instytucji (kwota ujemna)	0,0	art. 36 ust. 1 lit. j)	-98,0
28	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale podstawowym Tier I	-613,9		0,0
29	Kapitał podstawowy Tier I	10 299,0		0,0
Kapitał dodatkowy Tier I: instrumenty				
36	Kapitał dodatkowy Tier I przed korektami regulacyjnymi	0,0		0,0
Kapitał dodatkowy Tier I: korekty regulacyjne				
43	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale dodatkowym Tier I	0,0		0,0
44	Kapitał dodatkowy Tier I	0,0		0,0
45	Kapitał Tier I (kapitał Tier I = kapitał podstawowy Tier I + kapitał dodatkowy Tier I)	10 299,0		0,0
Kapitał Tier II: instrumenty i rezerwy				
46	Instrumenty kapitałowe i powiązane agio emisyjne	625,6	art. 62, 63	
51	Kapitał Tier II przed korektami regulacyjnymi	625,6		0,0
Kapitał Tier II: korekty regulacyjne				

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Informacje o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczące adekwatności kapitałowej oraz zmiennych składników wynagrodzeń za rok 2017

(w mln zł)

56a	Kwoty rezydualne odliczane od kapitału Tier II w odniesieniu do odliczeń od kapitału podstawowego Tier I w okresie przejściowym zgodnie z art. 472 rozporządzenia (UE) nr 575/2013	-13,5	art. 472, art. 472 ust. 3 lit. a), art. 472 ust. 4, art. 472 ust. 6, art. 472 ust. 8 lit. a), art. 472 ust. 9, art. 472 ust. 10 lit. a), art. 472 ust. 11 lit. a)
57	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale Tier II	-13,5	0,0
58	Kapitał Tier II	612,1	0,0
59	Łączny kapitał (łączny kapitał = kapitał Tier I + kapitał Tier II)	10 911,1	0,0
60	Aktywa ważone ryzykiem razem	65 287,3	
Współczynniki i bufor kapitałowe			
61	Kapitał podstawowy Tier I (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	15,77%	art. 92 ust. 2 lit. a), art. 465
62	Kapitał Tier I (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	15,77%	art. 92 ust. 2 lit. b), art. 465
63	Łączny kapitał (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	16,71%	art. 92 ust. 2 lit. c)
64	Wymóg bufora dla poszczególnych instytucji (wymóg dotyczący kapitału podstawowego Tier I zgodnie z art. 92 ust. 1 lit. a) powiększony o wymogi utrzymywania bufora zabezpieczającego i antycyklicznego, jak również bufor ryzyka systemowego oraz bufor instytucji o znaczeniu systemowym (bufor globalnych instytucji o znaczeniu systemowym lub bufor innych instytucji o znaczeniu systemowym) wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	1 142,5	dyrektywa w sprawie wymogów kapitałowych, art. 128, 129, 130
65	w tym: wymóg utrzymywania bufora zabezpieczającego	816,1	
67a	w tym: bufor globalnych instytucji o znaczeniu systemowym lub bufor innych instytucji o znaczeniu systemowym	326,4	dyrektywa w sprawie wymogów kapitałowych, art. 131
Kwoty poniżej progów odliczeń (przed wazaniem ryzyka)			
75	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikające z różnic przejściowych (kwota poniżej progu 10%, po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w przypadku spełnienia warunków określonych w art. 38 ust. 3)	256,6	art. 36 ust. 1 lit. c), art. 38, 48, 470, art. 472 ust. 5

*) numeracja zgodna z zał. VI Rozporządzenia Wykonawczego Komisji (UE) nr 1423/2013

2. Wymogi kapitałowe

2.1 Ocena adekwatności kapitału wewnętrznego

W Grupie Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. kapitał ekonomiczny (kapitał wewnętrzny) rozumiany jest jako wielkość kapitału niezbędna do pokrycia wszystkich istotnych rodzajów ryzyka zidentyfikowanych przez Grupę w jej działalności oraz otoczeniu makroekonomicznym. Kapitał ten pokrywa potencjalne straty nieoczekiwane, na jakie narażona może być Grupa w przyszłości, przy założeniu minimalnego przedziału ufności odpowiadającemu pożądanemu ratingowi A (99,90%) oraz rocznego horyzontu czasowego. Na potrzeby kalkulacji kapitału ekonomicznego wykorzystywane są metodologie zatwierdzone przez Zarząd Banku.

Identyfikacja istotnych rodzajów ryzyka

Obecnie w Grupie ING Banku Śląskiego S.A. tematyka uregulowana jest „Polityką Zarządzania Kapitałem w ING Banku Śląskim S.A.”. Dokument ten reguluje proces identyfikacji istotnych rodzajów ryzyka, podstawowe elementy dotyczące ich kwantyfikacji oraz zasady zarządzania adekwatnością kapitałową. Na podstawie powyższego dokumentu w Grupie identyfikuje się następujące typy ryzyka:

- ryzyko trwale istotne - ryzyko, które ze względu na charakter działalności Grupy jest w chwili obecnej i będzie w przyszłości istotne. Przez charakter działalności Grupy rozumie się działalność w zakresie usług depozytowych i kredytowych oraz związanych z tą działalnością: realizację wyniku finansowego, zarządzanie płynnością, stopą procentową oraz ryzykiem walutowym, a także zarządzanie ryzykiem w zakresie niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych,
- ryzyko istotne - ryzyko, które może powodować powstanie potencjalnych strat, z częstotliwością wystąpienia wartości kwalifikujących je jako istotne zgodnie z tabelą:

Częstotliwość	Potencjalna strata (PLN)			
	do 0,2% bazy kapitałowej	od 0,2% do 1% bazy kapitałowej	od 1% do 5% bazy kapitałowej	powyżej 5% bazy kapitałowej
Przynajmniej raz na rok	■	■	■	■
Przynajmniej raz na 5 lat	■	■	■	■
Rzadziej niż raz na pięć lat	■	■	■	■

nieistotne
  istotne

- ryzyko trudnomierzalne - ryzyko, dla którego w ocenie Grupy nie można zbudować ilościowych lub jakościowych miar, które w prawidłowy sposób kwantyfikują wielkość tego ryzyka.

Warsztaty oceny istotności ryzyk zostały w 2017 roku przeprowadzone w pierwszym kwartale. W ich wyniku nie wprowadzono zmian w zakresie zidentyfikowanych rodzajów ryzyka, ich istotności oraz trudnomierzalności, a jedynie przeniesiono ryzyko zachowania klienta z ryzyka płynności i finansowania do ryzyka rynkowego.

	Typ ryzyka	Trwale istotne	Istotne	Nieistotne	Trudnomierzalne
Ryzyko kredytowe					
	Ryzyko braku spłaty i ryzyko kontrahenta*	✓			
	Ryzyko rezydualne**	✓			✓
	Ryzyko koncentracji	✓			
	Ryzyko wartości rezydualnej	✓			
	Ryzyko transferowe			✓	
	Ryzyko pozostałych nie kredytowych aktywów		✓		
	Ryzyko definicji „default”			✓	
Ryzyko rynkowe					
	Ryzyko walutowe	✓			
	Ryzyko ogólne i szczególne stóp procentowych w księdze handlowej	✓			
Ryzyko operacji na rynkach finansowych	Ryzyko stóp procentowych w księdze bankowej: całkowite niedopasowanie	✓			
	Ryzyko stóp procentowych w księdze bankowej: ryzyko bazowe			✓	
	Ryzyko stóp procentowych w księdze bankowej: ryzyko opcyjne			✓	
	Ryzyko inwestycji w nieruchomości komercyjne oraz nieruchomości posiadane na własny użytek			✓	
Ryzyko kapitałowych papierów wartościowych	Ryzyko kapitałowych papierów wartościowych w księdze bankowej			✓	
	Ryzyko ogólne i szczególne kapitałowych papierów wartościowych w księdze handlowej			✓	
	Ryzyko zachowania klienta		✓		
Ryzyko biznesowe					
	Ryzyko wyniku finansowego	✓			
	Ryzyko makroekonomiczne		✓		
	Ryzyko portfela hipotek walutowych		✓		
	Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej			✓	
Ryzyko płynności i finansowania					
	Ryzyko płynności i finansowania	✓			
Ryzyko operacyjne					
	Ryzyko operacyjne***	✓			
Ryzyko modeli					
	Ryzyko modeli		✓		✓

*) Definicja ryzyka zawiera ryzyko rozliczenia dostawy.

**) Wymóg kapitałowy szacowany w ramach metody dla ryzyka braku spłaty i ryzyka kontrahenta.

***) Obejmuje m.in. ryzyko braku zgodności oraz ryzyko prawne, a także ryzyko informatyczne, które jest zarządzane w ramach tego ryzyka.

Metodologia szacowania kapitału ekonomicznego

Grupa ING Banku Śląskiego S.A. obecnie szacuje kapitał na następujące rodzaje ryzyka:

- Ryzyko braku spłaty i ryzyko kontrahenta oraz ryzyko rezydualne - ryzyko strat w wyniku niewywiązania się kontrahenta/dłużnika ze swoich zobowiązań wobec Grupy (w tym rozliczenia transakcji lub dostarczenia instrumentu w umówionym terminie) oraz ryzyko zmniejszenia wartości ekspozycji kredytowej w wyniku pogorszenia się zdolności kontrahenta do obsługi zobowiązania. Ekonomiczny wymóg kapitałowy wyznaczany jest z wykorzystaniem zmodyfikowanej metody AIRB (INCAP) z uwzględnieniem kapitału z tytułu ryzyka kredytowego centralnego kontrahenta oraz ryzyka korekty wyceny kredytowej (CVA), a także wymogu z tytułu ryzyka rozliczenia, dostawy, które wyliczane są zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. Od czerwca 2014 roku w wyliczeniach kapitału wprowadzono parametr LGD z okresu recesji (ryzyko rezydualne).
- Ryzyko pozostałych niekredytowych aktywów - ryzyko nieodzyskania przez Grupę wartości bilansowych aktywów niekredytowych (DTA, ekspozycje kapitałowe i pozostałe pozycje). Kapitał wyznaczany jest zgodnie z zasadami przyjętymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r.
- Ryzyko koncentracji - ryzyko wynikające z występowania nadmiernej ekspozycji wobec pojedynczego podmiotu, podmiotów powiązanych lub grup podmiotów o podobnej charakterystyce, które z tego tytułu są narażone na podwyższone ryzyko kredytowe (np. koncentracja sektorowa). Wymóg kapitałowy szacowany jest według następujących zasad:
  - wobec pojedynczych podmiotów lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie - zgodnie z zasadami wyznaczania wymogu kapitałowego wynikającymi z wymogów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r.
  - wobec podmiotów z tej samej branży, sektora gospodarczego, prowadzących tą samą działalność lub prowadzących obrót podobnymi towarami - jako nadwyżka zaangażowania ponad ustalony limit koncentracji dla tej grupy zaangażowań, pomniejszona o odpisy aktualizacyjne.
- Ryzyko wartości rezydualnej - ryzyko wynikające z wartości rezydualnej przedmiotu leasingu, która stanowi różnicę między wartością przedmiotu leasingu a sumą rat leasingowych. Kontrahent ma prawo wykupić przedmiot leasingu, ale nie jest do tego bezwzględnie zobowiązany. Wymóg kapitałowy wyznaczany jest zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r.
- Ryzyko walutowe - ryzyko strat spowodowanych zmianami kursów wymiany walut. Wymóg kapitałowy kalkulowany jest za pomocą metody VaR.
- Ryzyko ogólne i szczególne stóp procentowych w księdze handlowej - Ryzyko strat na pozycjach w księgach handlowych spowodowanych zmianami stóp procentowych. Wymóg kapitałowy kalkulowany jest za pomocą metody VaR.
- Ryzyko stóp procentowych w księdze bankowej: całkowite niedopasowanie - Ryzyko strat na pozycjach w księgach bankowych spowodowane zmianami stóp procentowych. Wymóg kapitałowy kalkulowany jest za pomocą metody VaR.
- Ryzyko zachowania klienta - Ryzyko potencjalnych strat spowodowanych niepewnością, co do zachowania klientów w stosunku do produktów z wbudowanymi opcjami, Wymóg kapitałowy z tytułu tego ryzyka wyznaczany jest jako złożenie dwóch elementów: symulacji Monte Carlo odnośnie wyceny posiadanego portfela replikacyjnego.

- Ryzyko wyniku finansowego - ryzyko związane z podejmowaniem niekorzystnych lub błędnych decyzji, brakiem lub wadliwą realizacją przyjętych założeń/ działań oraz zmianami w otoczeniu zewnętrznym i niewłaściwą reakcją na te zmiany skutkujących realizacją wyniku finansowego poniżej wymagań wynikających z potrzeb prowadzenia bieżącej działalności i rozwoju, głównie w celu zasilenia bazy kapitałowej. Wymóg kapitałowy szacowany jest w oparciu o potencjalne straty w relacji do planowanego wyniku finansowego.
- Ryzyko makroekonomiczne - ryzyko wynikające ze zmian makroekonomicznych oraz ich wpływu na wysokość minimalnych wymogów kapitałowych. Metodologia wyznaczania wymogu kapitałowego bazuje na wewnętrznych testach warunków skrajnych dla scenariusza łagodnej recesji oraz pożądanego poziomu miar adekwatności kapitałowej.
- Ryzyko portfela hipotek walutowych - ryzyko wynikające z poniesienia straty finansowej z powodu konieczności przewalutowania kredytów hipotecznych denominowanych w walutach obcych na kredyty złotówkowe.. Bank wycenia to ryzyko na podstawie estymacji kosztów wdrożenia proponowanych rozwiązań oraz etapu procesu legislacyjnego na którym znajduje się regulacja.
- Ryzyko płynności i finansowania - ryzyko polegające na niemożności spełnienia, przy racjonalnej cenie, zobowiązań pieniężnych wynikających z pozycji bilansowych i pozabilansowych. Bank utrzymuje płynność w taki sposób, aby zobowiązania pieniężne Banku mogły być zawsze realizowane przy pomocy dostępnych środków, wpływów z zapadających transakcji, dostępnych źródeł finansowania po cenach rynkowych i/lub z likwidacji zbywalnych aktywów. Kapitał ekonomiczny stanowi wartość przekroczenia wewnętrznych limitów płynnościowych miar M1 i M2.
- Ryzyko modeli - potencjalna strata, jaką może ponieść Grupa, w wyniku decyzji, które mogły zasadniczo opierać się na danych uzyskanych przy zastosowaniu modeli wykorzystywanych przez Grupę w procesach wewnętrznych, z powodu błędów w opracowaniu, wdrażaniu lub stosowaniu takich modeli. Wymóg kapitałowy jest szacowany dla modeli istotnych i średnio istotnych o podwyższonym lub wysokim poziomie ryzyka modelu oraz bazuje na ocenie eksperckiej.
- Ryzyko operacyjne - ryzyko bezpośredniej lub pośredniej straty materialnej w wyniku niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi, systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych. W zakresie ryzyka operacyjnego uwzględniane są również czynniki i skutki wystąpienia ryzyka utraty reputacji oraz ryzyka prowadzenia działalności. Do obliczenia kapitału ekonomicznego Grupa wykorzystuje metodę zaawansowaną AMA. Stosowany model jest modelem hybrydowym umożliwiającym pomiar ryzyka na podstawie wewnętrznych i zewnętrznych danych dotyczących zdarzeń ryzyka operacyjnego, analizie scenariuszy oraz czynnikach środowiska biznesowego i kontroli wewnętrznej.

Przegląd procesu ICAAP

W każdym miesiącu w Grupie przygotowywane są raporty w ujęciu jednostkowym i skonsolidowanym zawierające zrealizowane wymogi kapitałowe z tytułu wszystkich istotnych rodzajów ryzyka oraz planowane wartości tych mierników. Informacje w tym zakresie otrzymuje Komitet Aktywów i Pasywów (ALCO) oraz Zarząd Banku. Rada Nadzorcza na bieżąco informowana jest o adekwatności kapitałowej Banku i Grupy, w tym adekwatności kapitału wewnętrznego.

Raz w roku przeprowadzany jest przegląd procesu ICAAP, a raport z przeglądu przekazywany jest do Zarządu oraz Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A. Dodatkowo komórka audytu wewnętrznego przeprowadza raz w roku niezależny audyt procesu ICAAP.

ICAAP w spółkach zależnych

Proces ICAAP został wdrożony w istotnych spółkach zależnych Banku (wg stanu na koniec roku 2017: ING Commercial Finance S.A. oraz ING Lease (Polska) Sp. z o.o.). Proces ICAAP w tych spółkach prowadzony jest niezależnie od procesu ICAAP w Banku. Departament Zarządzania Kapitałem oraz jednostki odpowiedzialne za poszczególne rodzaje ryzyka w Banku sprawują nadzór nad procesami zarządzania ryzykiem w jednostkach zależnych. Raporty z przeglądu procesów ICAAP w wymienionych spółkach stanowią załącznik do Raportu z Przeglądu Procesu ICAAP w ING Banku Śląskim S.A. i są przekazywane do Zarządu Banku, oraz Rady Nadzorczej Banku.

2.2 Kalkulacja regulacyjnych wymogów kapitałowych

ING Bank Śląski S.A. raportuje wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego według metody AIRB dla klas ekspozycji instytucje oraz przedsiębiorcy. Prezentację taką Bank stosuje na mocy pisma De Nederlandsche Bank (DNB) z dnia 4 lipca 2013 r., w którym DNB wraz z Komisją Nadzoru Finansowego wyraża zgodę na stosowanie pełnej metody AIRB we wskazanych zakresie.

W zakresie ekspozycji detalicznych Bank realizuje plan stopniowego wdrażania metody AIRB (tzw. roll-out plan). Ze względu na toczące się w Banku prace nad nową definicją default oraz zmianę stanowiska KNF wobec minimalnego okresu testu stosowania, pierwotny termin złożenia wniosku o metodę AIRB dla ekspozycji hipotecznych został odłożony do 4Q 2018. Roll-out plan dla pozostałych segmentów podlegających metodzie standardowej również podlega obecnie aktualizacji.

Zgodnie z pismem otrzymanym od Komisji Nadzoru Finansowego datowanym na dzień 24.07.2017 r., od lipca 2017 roku Grupa nie uwzględnia przy ustalaniu całkowitego wymogu kapitałowego tzw. floor regulacyjnego obliczanego wg 80% całkowitego porównawczego wymogu kapitałowego (całkowity porównawczy wymóg kapitałowy wyliczany jest jako suma wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka obliczonych z zastosowaniem metod standardowych), lecz postępuje zgodnie z literalną interpretacją art. 500 Rozporządzenia CRR tj. utrzymuje fundusze własne na poziomie nie mniejszym niż kwota floor regulacyjnego (wskazanej w ramach odpowiedniego Q&A EBA).

Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. obowiązek utrzymywania współczynników kapitałowych kształtuje się na poziomie co najmniej:

- 4,5% współczynnika kapitału podstawowego Tier 1 (CET1),
- 6,0% współczynnika kapitału Tier 1 (T1),
- 8,0% łącznego współczynnika kapitałowego (TCR).

Grupa jest zobowiązana do utrzymywania co najmniej 10,75% współczynnika T1 oraz 13,75% TCR. Obowiązek ten wynika z wytycznych Komisji Nadzoru Finansowego i obejmuje: zapisy Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w powiązaniu z dotychczasowym podejściem Komisji do utrzymywania zwiększonych poziomów współczynników (9% dla T1 oraz 12% dla TCR), bufor kapitałowe ustalone na podstawie ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (bufor zabezpieczający wynoszący aktualnie 1,25% oraz bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym w wysokości 0,5% nałożony decyzją Komisji z dnia 4 października 2016 r.).

Podmioty zależne, które wchodzą w skład Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A., przeprowadzają kalkulację wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego z wykorzystaniem metody standardowej (SA), z wyjątkiem spółki ING Lease (Polska) Sp. z o.o., która wykorzystuje metodę zaawansowaną (AIRB).

Na potrzeby kalkulacji wymogu dla ryzyka rynkowego, ryzyka rozliczenia/dostawy oraz wymogu z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań zastosowanie znalazły standardowe metody zgodne z Basel III. Do kalkulacji wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego wykorzystywana jest metoda BIA.

Wartość ekspozycji ważonej ryzykiem oraz wymogi kapitałowe z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka

	Wartość ekspozycji ważonej ryzykiem	Wymogi kapitałowe
Ryzyko kredytowe, ryzyko kredytowe kontrahenta, ryzyko rozmycia oraz dostaw z późniejszym terminem rozliczenia, w tym:	56 910,0	4 552,8
- metoda wewnętrznych ratingów (IRB) - dla klas ekspozycji: instytucje oraz przedsiębiorcy	27 175,6	2 174,0
- metoda standardowa (SA) - dla pozostałych klas	29 408,4	2 352,7
- ryzyko z tytułu wkładu do funduszu kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania (CCP)	193,1	15,4
- ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej (CVA)	132,9	10,6
Ryzyko rozliczenia/dostawy	0,0	0,0
Ryzyko pozycji, ryzyko walutowe i ryzyka cen towarów	1 287,7	103,0
Ryzyko operacyjne	7 089,6	567,2
Uzupełnienie do ogólnego poziomu wymogów kapitałowych	0,0	0,0
Razem	65 287,3	5 223,0

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego stanowi około 87% łącznego wymogu kapitałowego Grupy i ma najsilniejszy wpływ na kalkulację adekwatności kapitałowej.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka z tytułu korekty wyceny kredytowej (CVA) dotyczy korekty wartości wyceny rynkowej zgodnie z przepisami Basel III. Bank wylicza wartość korekty dla celów narzutu wymogu kapitałowego wg metody standardowej zgodnie z artykułem 384 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r.

Do wyliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ekspozycji wobec kwalifikującego się kontrahenta centralnego (CCP) Bank wykorzystuje sposób, opisany w artykułach 306-309 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. W przypadku ING Group oraz Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. funkcję kwalifikującego się kontrahenta centralnego pełnią podmioty: London Clearing House (LCH) oraz KDPW_CCP SA.

Poniżej zaprezentowano ekspozycje w podziale na klasy według metody AIRB oraz metody SA.

Ekspozycje kalkulowane z wykorzystaniem metody AIRB

Klasa ekspozycji wg metody AIRB	Pierwotna ekspozycja przed współczynnikami konwersji	Wartość ekspozycji zabezpieczonej gwarancją lub kredytowymi instrumentami pochodnymi	Wartość ekspozycji objętej uznanym zabezpieczeniem finansowym lub innym uznanym zabezpieczeniem	Wartość ekspozycji	Pozostała ochrona kredytowa nierzeczywista w formie gwarancji (podwójne niewykonanie zobowiązania)	Wartość ekspozycji ważonej ryzykiem	Wymogi kapitałowe	Korekty wartości i rezerw
Ekspozycje wobec instytucji*	8 092,2	23,8	800,5	6 146,1	0,0	1 320,0	105,6	-0,8
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw, w tym:	64 223,5	4 531,1	37 828,7	52 005,5	496,0	25 709,0	2 056,7	-1 045,0
- MŚP	20 215,9	1 264,7	15 886,6	17 335,0	194,2	8 272,7	661,8	-246,0
- kredytowanie specjalistyczne**	7 733,7	546,0	6 708,1	7 716,1	0,0	2 079,2	166,3	-150,1
- inne	36 273,9	2 720,4	15 234,0	26 954,4	301,8	15 357,1	1 228,6	-648,9
Ekspozycje kapitałowe	39,7	0,0	0,0	39,7	0,0	146,7	11,7	0,0
Razem	72 355,4	4 554,9	38 629,2	58 191,3	496,0	27 175,7	2 174,0	-1 045,8

*) Jednostki samorządu terytorialnego są na stałe wyłączone z klasy ekspozycji Instytucje w metodzie IRB i na stałe raportowane w metodzie SA w wyniku decyzji zgody na metodę AIRB.

**) W zakresie ekspozycji wobec przedsiębiorstw Bank i ING Group wydzielają tzw. kredytowanie specjalistyczne, na które składają się następujące rodzaje finansowania: finansowanie nieruchomości komercyjnych (Commercial Property Finance), finansowanie handlu i obrotu towarowego (Trade and Commodity Finance) oraz finansowanie projektów (Project Finance). Wśród nich największe zaangażowanie Banku występuje w zakresie finansowania nieruchomości komercyjnych. Dla tych form finansowania Bank wykorzystuje dedykowane modele ratingowe opracowane na poziomie ING Group.

Ekspozycje kalkulowane z wykorzystaniem metody SA

Klasa ekspozycji wg metody SA	Pierwotna ekspozycja przed współczynnikami konwersji	Korekty wartości i rezerwy z tytułu ekspozycji pierwotnej	Wartość ekspozycji zabezpieczonej gwarancją lub kredytowymi instrumentami pochodnymi	Wartość ekspozycji objętej uznanym zabezpieczeniem finansowym lub innym uznanym zabezpieczeniem	W pełni skorygowana wartość ekspozycji (przed współczynnikami konwersji)	Wartość ekspozycji	Wartość ekspozycji ważonej ryzykiem	Wymogi kapitałowe
Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	29 714,4	-1,5	0,0	0,0	29 712,9	29 712,9	641,5	51,3
Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	3 037,4	-0,9	0,0	0,0	3 036,5	2 923,3	584,7	46,8
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	3,5	0,0	0,0	0,0	3,5	2,7	1,4	0,1
Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	1 632,8	0,0	0,0	0,0	1 632,8	1 632,8	0,0	0,0
Ekspozycje wobec instytucji	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	7 582,4	-4,6	0,0	0,0	7 577,7	4 726,2	4 631,2	370,5
Ekspozycje detaliczne	21 872,8	-329,2	0,0	0,0	21 540,2	19 367,6	13 878,2	1 110,2
Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	18 029,4	-191,3	0,0	0,0	17 838,0	17 810,0	7 438,2	595,1
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	717,9	-145,8	0,0	0,0	572,1	571,0	807,8	64,6
Inne pozycje	2 348,8	0,0	0,0	0,0	2 348,8	2 348,8	1 425,5	114,0
Razem	84 939,4	-673,3	0,0	0,0	84 262,5	79 095,3	29 408,5	2 352,6

Ekspozycje kapitałowe są kalkulowane z wykorzystaniem następujących podejść:

- metody uproszczonej (dla wagi ryzyka 290% i 370%),
- zastosowania progowych wyłączeń dotyczących odliczeń od pozycji funduszy własnych (dla wagi ryzyka 250%).

W ramach uproszczonej metody ważenia ryzykiem waga 290% jest stosowana dla giełdowych ekspozycji kapitałowych, a waga 370% do pozostałych ekspozycji zidentyfikowanych w portfelu objętych metodą uproszczoną i nie zaliczonych do wagi 190% w ramach tej metody.

W tabeli poniżej zaprezentowano podział ekspozycji kapitałowych według wag ryzyka.

Ekspozycje kapitałowe

Waga ryzyka	Pierwotna ekspozycja przed współczynnikami konwersji	Wartość ekspozycji	Wartość ekspozycji ważonej ryzykiem	Wymogi kapitałowe
250%	0,0	0,0	0,0	0,0
290%	0,0	0,0	0,0	0,0
370%	39,7	39,7	146,7	11,7
Razem	39,7	39,7	146,7	11,7

3. Bufory kapitałowe

Przepisy dyrektywy CRD IV, w szczególności dotyczące regulacyjnych buforów kapitałowych, zostały zaimplementowane do prawodawstwa krajowego w 2015 r. poprzez przyjęcie Ustawy o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym oraz stosowną aktualizację Prawa Bankowego.

Ustawa określiła bufory kapitałowe, które obowiązują banki w Polsce, począwszy od stycznia 2016 r.

W kalkulacji współczynników kapitałowych na dzień 31.12.2017 r. Grupa uwzględnia następujące wartości:

- wartość bufora zabezpieczającego: 1,25 p.p. (od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2017 r.),
- wartość bufora innej instytucji o znaczeniu systemowym: 0,5 p.p. (bufor nałożony na ING Bank Śląski S.A. decyzją Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 29.12.2017 r.).

Na dzień 31.12.2017 r. wartość zagranicznych ekspozycji kredytowych nie przekroczyła progu 2% łącznych ekspozycji kredytowych zgodnie z art. 2 ust. 5 lit. b) rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 1152/2014. W efekcie wskaźnik bufora antycyklicznego według stanu na dzień 31.12.2017 r. wynosił 0 p.p.

4. Dźwignia finansowa

Obliczenie regulacyjnego wskaźnika dźwigni finansowej Grupy ING Banku Śląskiego S.A. na 31 grudnia 2017 roku zostało dokonane w oparciu o postanowienia Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2015/62 z dnia 10 października 2014 roku zmieniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do wskaźnika dźwigni (dalej zw. „Rozporządzeniem 2015/62”).

Wskaźnik dźwigni finansowej jest kalkulowany poprzez podzielenie miary kapitału Tier I przez miarę ekspozycji całkowitej i wyrażany jest jako wartość procentowa. Miara ekspozycji całkowitej jest sumą

wartości ekspozycji określonych zgodnie z Rozporządzeniem 2015/62 z tytułu wszystkich aktywów i pozycji pozabilansowych nieodliczonych przy wyznaczaniu miary kapitału Tier I.

Uzgodnienie wartości aktywów z opublikowanego sprawozdania finansowego z wartością ekspozycji całkowitej dla wskaźnika dźwigni finansowej

Suma aktywów z opublikowanego sprawozdania finansowego	126 013,9
Korekta z tytułu aktywów jednostek konsolidowanych w ramach skonsolidowanego sprawozdania finansowego a nieobjętych konsolidacją ostrożnościową	-35,9
Korekta z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (w wyniku zastąpienia wyceny tych instrumentów ich ekwiwalentem bilansowym)	-123,5
Korekta z tytułu transakcji finansowania papierów wartościowych (w wyniku uwzględnienia ryzyka kredytowego kontrahenta w wartości transakcji)	0,0
Korekty z tytułu pozycji pozabilansowych (tj. przekształcenie ekspozycji pozabilansowych do ich ekwiwalentu bilansowego)	8 790,3
Pozostałe korekty	-613,8
Wartość ekspozycji całkowitej	134 031,0

Kalkulacja wskaźnika dźwigni finansowej Grupy według stanu na 31 grudnia 2017

Ekspozycje bilansowe (bez instrumentów pochodnych i transakcji finansowania papierów wartościowych)	
Ekspozycje bilansowe (bez instrumentów pochodnych i transakcji finansowania papierów wartościowych, ale zawierające zabezpieczenia)	124 145,8
Wartość aktywów odliczonych przy wyznaczaniu kapitału Tier I	-613,8
Ekspozycje bilansowe razem	123 532,0
Ekspozycje z tytułu instrumentów pochodnych	
Koszt zastąpienia związany ze wszystkimi instrumentami pochodnymi (tj. wartość netto wymaganego zmiennego zabezpieczenia gotówkowego)	1 417,4
Wartość potencjalnej przyszłej ekspozycji związanej z instrumentami pochodnymi (metoda wyceny według wartości rynkowej)	854,5
Pomniejszenia związane z należnościami ze zmiennego zabezpieczenia gotówkowego przewidzianego w instrumentach pochodnych	-643,6
Ekspozycje z tytułu instrumentów pochodnych razem	1 628,3
Ekspozycje z tytułu transakcji finansowania papierów wartościowych	
Aktywa brutto transakcji finansowania papierów wartościowych (bez uwzględnienia kompensowania), po uwzględnieniu księgowych transakcji sprzedaży	80,3
Ekspozycja na ryzyko kredytowe kontrahenta dla transakcji finansowania papierów wartościowych	0,0
Ekspozycje z tytułu transakcji finansowania papierów wartościowych razem	80,3
Ekspozycje pozabilansowe	
Ekspozycje pozabilansowe w wartości nominalnej	30 050,1
Korekta do wartości ekwiwalentu bilansowego	-21 259,8
Ekspozycje pozabilansowe razem	8 790,3
Kapitał i ekspozycja całkowita	
Kapitał Tier I	10 299,0
Ekspozycja całkowita	134 031,0
Wskaźnik dźwigni finansowej	
Wskaźnik dźwigni finansowej (%)	7,68
Rozwiązania przejściowe i kwota rozpoznanych pozycji powierniczych	
Rozwiązania przejściowe w definicji miary kapitału przejściowy	przejściowy

Na podstawie Dyrektywy CRD IV oraz aktów wykonawczych Grupa przygotowała i wdrożyła „Procedurę sporządzania sprawozdania Leverage Ratio”. Dokument ten określa odbiorców oraz szczegółowe zasady wyznaczania wskaźnika dźwigni finansowej w aplikacji LIREP w ramach raportów przesyłanych do NBP przez Departament Rachunkowości.

Grupa na potrzeby procesu ICAAP zidentyfikowała ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej i uznała je za nieistotne. Miernikiem do oceny istotności tego ryzyka jest koszt kapitału niezbędnego do uzyskania wskaźnika dźwigni finansowej na pożądanym poziomie. Mimo nieistotności ryzyka, Grupa wdrożyła procesy zarządzania tym ryzykiem, w tym m.in. zaimplementowała „Politykę zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej” oraz „Procedurę planowania dźwigni finansowej”. Dokumenty te opisują odpowiedzialność poszczególnych departamentów oraz Komitetu ALCO w procesie zarządzania tym ryzykiem.

Departament Rachunkowości odpowiedzialny jest za metodologię wyliczania wskaźnika dźwigni finansowej (w porozumieniu z Departamentem Zarządzania Kapitałem) oraz za bieżące wyliczanie tego wskaźnika, prowadzenie raportowania obligatoryjnego do podmiotów zewnętrznych wobec Banku np. NBP, KNF. Departament Controllingu odpowiedzialny jest za przygotowanie planu pozycji bilansowych i pozabilansowych służących do planowania składowych wskaźnika dźwigni. Departament Zarządzania Kapitałem odpowiedzialny jest za planowanie, raportowanie i monitorowanie wskaźnika dźwigni finansowej oraz przekazywanie informacji w tym zakresie kadrze zarządzającej Bankiem, inicjowanie działań mających na celu utrzymanie wskaźnika na pożądanym poziomie, prowadzenie testów warunków skrajnych obejmujących ryzyko nadmiernej dźwigni oraz - w przypadku uznania tego ryzyka jako istotnego - opracowanie metodologii szacowania kapitału ekonomicznego z tytułu ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej.

Na potrzeby wewnętrzne określono pożądaną poziom wskaźnika dźwigni jako 5%. W celu ograniczenia niebezpieczeństwa spadku wskaźnika poniżej wymaganego poziomu, Departament Zarządzania Kapitałem monitoruje czy przekroczone zostały (lub zgodnie z przyjętym planem, mogą zostać przekroczone) następujące poziomy:

- wskaźnik poniżej 3% jako poziom niedopuszczalny;
- wskaźnik między 3% oraz 5% jako poziom pod obserwacją;
- wskaźnik powyżej 5% jako poziom pożądaną.

Jeżeli bieżący lub planowany wskaźnik obniży się poniżej poziomu pożądanego, Departament Zarządzania Kapitałem informuje o tym Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO) oraz Zarząd Banku. Na podstawie przekazanej informacji ALCO może podjąć decyzję o rekomendowaniu Zarządowi Banku jednego z następujących działań:

- niewypłacanie lub zmniejszenie wielkości dywidendy;
- emisję kapitału, który może być zaliczony do kapitału Tier I;
- ograniczenie wzrostu akcji kredytowej Banku;
- sekurytyzację lub sprzedaż niektórych portfeli kredytów;
- inne skutkujące poprawą wielkości wskaźnika.

Zarząd Banku, na podstawie rekomendacji ALCO, podejmuje decyzję o dalszych krokach oraz wyznacza jednostkę odpowiedzialną za realizację tych zadań

W 2017 roku wskaźnik dźwigni finansowej utrzymywał się na poziomie powyżej wewnętrznego minimum. Największy wpływ na jego kształtowanie miała:

- dynamika kredytów (mianownik – realizacja strategii Banku,

- włączenie do kapitału Tier I zysków za 2016 rok i pierwsze trzy kwartały 2017 roku (licznik) - rozpoznanie wyniku w celu podwyższenia łącznego współczynnika wypłacalności,
- uwzględnienie okresów przejściowych w zakresie wyliczania funduszy własnych.

Jeżeli Bank uzna ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej jako istotne, w sytuacji uzyskania wskaźnika dźwigni finansowej poniżej poziomu niedopuszczalnego w ramach testów warunków skrajnych przy scenariuszu łagodnej recesji, Departament Zarządzania Kapitałem oblicza niedobór kapitału Tier 1 jako podstawę ekonomicznego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej. Wyliczony wymóg jest włączany do wyliczeń ekonomicznego wymogu kapitałowego od miesiąca następującego po zatwierdzeniu wyników testów warunków skrajnych.

5. Korekty z tytułu ryzyka kredytowego

5.1 Stosowane w rachunkowości definicje pozycji przeterminowanych i o utraconej jakości

Dla celów rachunkowości i regulacyjnych Bank przyjmuje, że pozycje przeterminowane obejmują istotne aktywa finansowe, dla których wystąpiło opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek. Dni zaległości są liczone od dnia wymagalności najstarszej wymagalnej płatności i są określone w umowie z klientem. Bank zdefiniował istotność aktywa finansowego dla należności korporacyjnych tylko dla rachunków bieżących - 1000 zł, i dla należności detalicznych - 500 zł. Istotność aktywa finansowego w spółkach zależnych uwzględnia specyfikę ich działalności.

Bank klasyfikuje do pozycji o utraconej jakości bilansowe ekspozycje kredytowe, które utraciły wartość, zaś strata z tytułu utraty wartości została poniesiona, gdy spełnione zostały dwa warunki:

- istnieją dowody utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń, mających miejsce po początkowym ujęciu bilansowej ekspozycji kredytowej w księgach rachunkowych,
- zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne, wynikające z bilansowej ekspozycji kredytowej lub grupy bilansowych ekspozycji kredytowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe.

Zwłoka w wykonaniu przez klienta wszelkich istotnych zobowiązań kredytowych wobec Banku, jednostki dominującej lub którejkolwiek z jej jednostek zależnych przekraczająca 90 dni stanowi niewykonanie zobowiązania przez klienta (default). Definicja niewykonania zobowiązania przez klienta jest spójna z definicją utraty wartości.

Bank zdefiniował obiektywne dowody utraty wartości, których wystąpienie wpływa bezpośrednio na szacowanie przyszłych przepływów finansowych związanych z daną należnością kredytową. Obiektywne dowody utraty wartości są dostosowane do specyfiki portfela detalicznego i korporacyjnego (w tym instytucji finansowych i banków) i uwzględniają wymogi Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. Należą do nich sytuacje, w których m.in.:

- Bank zaprzestaje uznawać zobowiązanie kredytowe na zasadzie memoriałowej,
- Bank spisuje lub tworzy rezerwy celowe na obserwowane znaczne obniżenie jakości kredytowej po przejęciu ekspozycji,
- Bank sprzedaje wierzytelności kredytowe ze znaczną ekonomiczną stratą kredytową,
- Bank przystaje na wymuszoną restrukturyzację zobowiązania kredytowego, jeśli jest prawdopodobne, że będzie to skutkowało zmniejszeniem zobowiązania finansowego, wynikającym ze znacznego umorzenia lub wydłużenia terminu spłaty kwoty głównej, odsetek lub (jeśli to właściwe) opłat,

- Bank wystąpił z wnioskiem o bankructwo dłużnika lub też zgłosił podobne żądanie w odniesieniu do zobowiązania kredytowego dłużnika wobec Grupy,
- dłużnik wystąpił z wnioskiem lub zostało ogłoszone jego bankructwo, albo podobna ochrona, jeśli skutkowałyby to zaniechaniem lub opóźnieniem spłaty zobowiązania kredytowego wobec Grupy,
- dłużnik zalega wobec Grupy dłużej niż 90 dni w zakresie dowolnego istotnego aktywa finansowego. Przekroczenia sald uznaje się za zaległe, gdy klient przekroczył przyznany limit lub też, gdy obniżono mu taki limit poniżej bieżącej wykorzystanej kwoty,
- wynik testu (analizy) na utratę wartości będącego następstwem identyfikacji zdarzenia (zdarzeń), które mogą prowadzić do utraty wartości (przesłanek utraty wartości), wskazujący na utratę wartości - dotyczy tylko należności korporacyjnych.

Ocena ekspozycji kredytowej pod kątem utraty wartości wykonywana jest w stosunku do klienta w obowiązujących terminach monitoringu portfela regularnego i nieregularnego. Ponadto dla portfela kredytowego Banku (regularnego i nieregularnego) prowadzony jest monitoring bieżący terminowości spłat zadłużenia wobec Banku w oparciu o dostępne narzędzia i raporty, co umożliwi wczesną identyfikację zagrożenia pojawienia się w przyszłości przesłanek lub obiektywnych dowodów utraty wartości przed ich zmaterializowaniem się. W przypadku zidentyfikowania przesłanek utraty wartości na jakimkolwiek rachunku klienta, łączne zaangażowanie klienta podlega wycenie pod kątem utraty wartości. Identyfikacja obiektywnego dowodu utraty wartości wymaga przeklasyfikowania klienta do portfela z utratą wartości bez konieczności przeprowadzania takiej wyceny. Bank określił zdarzenia skutkujące możliwością odwrócenia utraty wartości ekspozycji kredytowej. Późniejsze wystąpienie okoliczności określonych w definicji niewykonania zobowiązania stanowiłoby kolejny przypadek niewykonania zobowiązania.

Spółki zależne posiadają analogiczne zasady klasyfikacji ekspozycji do aktywów finansowych o utraconej wartości oraz listę przesłanek utraty wartości.

5.2 Opis strategii przyjętych w celu określenia korekt z tytułu szczególnego i ogólnego ryzyka kredytowego

Do 31 grudnia 2017 roku Bank tworzył rezerwy z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych na aktywa finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu (pożyczki i należności oraz inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności) oraz rezerwy na pozabilansowe ekspozycje kredytowe.

Natomiast od 1 stycznia 2018 roku Bank będzie tworzył rezerwy z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych zgodnie z nowym standardem MSSF 9 na aktywa wyceniane wg zamortyzowanego kosztu (aktywa finansowe utrzymywane w celu uzyskania umownych przepływów pieniężnych) oraz na aktywa wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody (aktywa finansowe utrzymywane w celu uzyskania umownych przepływów pieniężnych lub sprzedaży).

Bank nadal będzie wyróżniał dwa typy rezerw z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych, a mianowicie rezerwy indywidualne oraz rezerwy kolektywne. Spółki zależne nie kalkulują rezerw na pozabilansowe ekspozycje kredytowe z uwagi na specyfikę działalności.

Rezerwy indywidualne

Zgodnie z MSR 39 i MSSF 9 rezerwa indywidualna jest tworzona w odniesieniu do indywidualnie znaczących aktywów finansowych (ang. Individually Significant Financial Assets – ISFA), jeśli zaistnieją obiektywne dowody utraty wartości dla pojedynczego składnika aktywów finansowych lub dla grupy aktywów finansowych, w wyniku jednego lub więcej określonych przypadków

niewykonania zobowiązania przez klienta (ang. default event), które mają wpływ na szacowane przyszłe przepływy pieniężne z tytułu tego składnika aktywów finansowych. Rezerwy indywidualne są tworzone dla aktywów finansowych w klasach ryzyka 20, 21 lub 22.

Rezerwa indywidualna jest obliczana przy użyciu metody zdyskontowanych przyszłych oczekiwanych przepływów pieniężnych. Dla określenia przyszłych przepływów pieniężnych konieczne jest indywidualne ustalenie kwoty i daty danego przepływu. Przewidywane do odzyskania środki pieniężne mogą pochodzić z różnych źródeł i być zarówno dodatnie (środki pieniężne wpływające do Banku), jak i ujemne (środki pieniężne wypływające z Banku). Należą do nich m.in.: spłata kredytu, dodatkowe uruchomienie, spłata ze środków z działalności operacyjnej klienta, odzyski z tytułu realizacji zabezpieczenia, czy też sprzedaż wierzytelności.

W odniesieniu do odzysków z tytułu realizacji zabezpieczenia wyznaczone są odpowiednie wagi odzysków, które są przyjmowane do estymacji przyszłych przepływów pieniężnych. Wysokość wag uzależniona jest m.in. od rodzaju aktywa stanowiącego zabezpieczenie należności Banku, wysokości należności, która jest zabezpieczona daną nieruchomością, daty wyceny i wartości księgowej zabezpieczenia. Szacowanie kwot i dat wpływu oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych odbywa się w znaczącym stopniu na podstawie oceny eksperckiej, natomiast Bank określił zasady przyjmowania scenariuszy oczekiwanych przepływów pieniężnych oraz wielkości odzysków z zabezpieczeń. Spółki zależne przy szacowaniu oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych stosują wyłącznie podejście eksperckie.

Rezerwy kolektywne

Zgodnie z MSR 39 rezerwa kolektywna jest tworzona dla indywidualnie nieznaczących aktywów finansowych (ang. Individually Not Significant Financial Asset - INSFA) jeśli zaistnieją dowody utraty wartości dla pojedynczego składnika aktywów finansowych lub dla grupy aktywów finansowych, w wyniku jednego lub więcej określonych przypadków niewykonania zobowiązania. Rezerwy INSFA są tworzone dla aktywów finansowych w klasach ryzyka 20, 21, 22. Jeżeli w wyniku oceny stwierdza się, że dla danego składnika aktywów finansowych nie istnieją dowody utraty wartości, składnik ten włączany jest do grup aktywów finansowych o podobnych cechach ryzyka kredytowego, które wskazują na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy. W tak wyznaczonych grupach wyliczane są rezerwy kolektywne i zgodnie z MSR 39 są definiowane jako rezerwy na zaistniałe, lecz niezareportowane straty (ang. Incurred But Not Reported - IBNR). Według MSR 39 straty oczekiwane w wyniku przyszłych wydarzeń nie są rozpoznawane. Rezerwy IBNR są tworzone dla aktywów finansowych w klasach ryzyka 1-19.

Rezerwy kolektywne są kalkulowane przy pomocy metody kolektywnej tworzenia rezerw, która wykorzystuje dostosowane do wymagań MSR 37 i 39 modele szacowania parametrów ryzyka (PD, LGD, EAD/CCF). Modele parametrów ryzyka w przypadku portfeli objętych metodą wewnętrznych ratingów (dalej: metodą AIRB) oraz będących w fazie testu stosowania zgodnie z planem stopniowego wdrażania metody AIRB w Banku zostały zbudowane zgodnie z wymogami Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych. Modele dla portfeli na stałe wyłączonych spod metody AIRB spełniają wymogi MSR 37 i 39.

Bank określił również metodologię, proces wyliczania i raportowania rezerw/korekt wyceny na ekspozycje powstałe z transakcji na rynku finansowym. Bank wyróżnia dwie kategorie ekspozycji, dla których tworzone są odpisy/korekty wyceny:

- wierzytelności Banku powstałe z rozliczenia transakcji na rynku finansowym, które nie zostały zapłacone przez kontrahenta - Failed Settlement (FS),

- potencjalne wierzytelności, które mogą powstać w wyniku rozliczenia transakcji na rynku finansowym w przyszłości (tzw. żyjące transakcje) - Credit and Debit Value Adjustments (CVA/DVA).

Spółki zależne nie kalkulują rezerw/korekt wyceny na ekspozycje powstałe z transakcji na rynku finansowym z uwagi na specyfikę działalności.

Od 1 stycznia 2018 roku obowiązuje standard MSSF 9, który zastąpił standard MSR 39. Nowy standard wprowadza inną metodologię szacowania rezerw, która opiera się na wycenie oczekiwanych strat kredytowych, a nie strat poniesionych jak było dotychczas.

Sposób szacowania rezerw stosowany przez Bank zależeć będzie od zmiany poziomu ryzyka kredytowego danego zaangażowania w stosunku do jego poziomu ryzyka określonego w dacie udzielenia. Na podstawie zmiany poziomu ryzyka kredytowego ekspozycja będzie kwalifikowana do jednego z trzech etapów różniących się sposobem kalkulacji oczekiwanej straty kredytowej:

- Etap 1 - obejmował będzie ekspozycje pracujące bez rozpoznanego istotnego wzrostu ryzyka kredytowego od daty udzielenia zaangażowania. Każdy kredyt w momencie udzielenia znajdować się będzie w Etapie 1. Rezerwa będzie liczona w oparciu o 12-miesięczną stratę oczekiwaną.
- Etap 2 - obejmować będzie ekspozycje pracujące z rozpoznanym istotnym wzrostem ryzyka kredytowego od daty udzielenia zaangażowania. Rezerwa będzie liczona w oparciu o stratę oczekiwaną w całym okresie życia ekspozycji (od daty sprawozdawczej do daty zapadalności).
- Etap 3 - obejmować będzie ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości (niewykonaniem zobowiązania - „default”). Rezerwa będzie liczona w oparciu o stratę oczekiwaną w całym okresie życia aktywa z $PD = 100\%$. Zasady przydzielania ekspozycji do Etapu 3 będą takie same jak obecnie obowiązujący proces oceny wystąpienia dowodu utraty wartości.

Wycena oczekiwanej straty kredytowej (ozn. EL) według MSSF 9 wymaga prognozowania zmian parametrów ryzyka PD, LGD i EAD ($EL = PD \times LGD \times EAD$) w okresie od daty sprawozdawczej do daty zapadalności, czyli w całym okresie życia ekspozycji. Prognozowanie to opiera się na określonych z danych historycznych funkcyjnych zależnościach zmian parametrów ryzyka od zmian czynników makroekonomicznych.

Finalny poziom rezerw na ekspozycjach w Etapie 2 i Etapie 3 wynika z sumy strat oczekiwanych wyliczanych w każdym roku w przyszłości aż do daty zapadalności z uwzględnieniem dyskontowania.

Zgodnie z MSSF 9 strata oczekiwana jest kalkulowana jako średnia ważona prawdopodobieństwem z kilku scenariuszy makroekonomicznych o różnym prawdopodobieństwie wystąpienia.

W użyciu pozostają dotychczasowe modele PD, LGD i EAD zbudowane dla potrzeb kalkulacji wymogów kapitałowych według metody AIRB. Jednak dla potrzeb tworzenia rezerw według MSSF 9 parametry tych modeli zostały skalibrowane według podejścia PIT („point-in-time”) i zaprognozowane w perspektywie 30 lat. W parametrze EAD uwzględniono harmonogramy spłat zgodnie z umowami kredytowymi.

Definicja utraty wartości (niewykonania zobowiązania) oraz przesłanki i dowody utraty wartości pozostają bez zmian, tak samo jak zasady tworzenia rezerw dla portfela ISFA.

Bank będzie identyfikował istotny wzrost ryzyka (kwalifikacja do Etapu 2) na podstawie następujących sygnałów:

- Znaczący wzrost parametru PD w całym okresie życia ekspozycji („lifetime”) określonego na datę sprawozdawczą w stosunku do PD „lifetime” z daty początkowego ujęcia w perspektywie całego okresu pozostałego od daty sprawozdawczej do daty zapadalności
- Występowanie klienta/ekspozycji na Watch List
- Fakt nadania udogodnienia (forbearance),
- Opóźnienie w spłacie zaangażowania powyżej 30 dni,

- Obligacje klienta zostały zmodyfikowane z powodów kredytowych,
- Klient posiada kredyt hipoteczny w CHF w Banku ING lub w innym banku.

5.3 Informacje ilościowe dotyczące korekt z tytułu ryzyka kredytowego

W tabeli poniżej zaprezentowano następujące informacje:

- całkowitą kwotę ekspozycji po rozliczeniu równoważących się transakcji i bez uwzględnienia skutków ograniczenia ryzyka kredytowego, a także średnią kwotę ekspozycji w danym okresie w podziale na klasy ekspozycji,
- rozkład geograficzny ekspozycji,
- zestawienie rezydualnych terminów zapadalności dla wszystkich ekspozycji z podziałem na klasy ekspozycji.

Metoda	Klasa ekspozycji	Ekspozycja po odliczeniu korekt wartości i rezerw (31.12.2017)	Średnia ekspozycja po odliczeniu korekt wartości i rezerw (4 kwartały 2017)	Ekspozycja pierwotna - Polska	Ekspozycja pierwotna - pozostałe kraje*	Rezydualny termin zapadalności dla ekspozycji (w dniach)**
SA	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	29 712,9	31 032,7	29 298,8	415,5	1 014
SA	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	3 036,6	3 795,6	3 037,4	0,0	1 408
SA	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	3,5	3,7	3,5	0,0	1 825
SA	Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	1 632,8	843,4	0,0	1 632,8	1 646
SA	Ekspozycje wobec instytucji	0,0	20,1	0,0	0,0	365
SA	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	7 577,8	6 673,7	7 582,4	0,0	329
SA	Ekspozycje detaliczne	21 543,6	25 861,1	21 862,0	10,8	3 931
SA	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	17 838,1	8 071,4	18 018,4	10,9	8 637
SA	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	572,0	219,5	717,2	0,7	897
SA	Inne pozycje	2 348,8	2 079,0	2 348,8	0,0	-
IRB	Ekspozycje wobec instytucji	8 091,4	7 326,3	3 284,8	4 807,4	914
IRB	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw - MŚP	19 969,9	16 637,2	20 212,6	3,3	531
IRB	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw - kredytowanie specjalistyczne	7 583,6	7 632,5	6 861,0	872,6	633
IRB	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw - inne	35 624,9	32 455,7	35 409,5	864,4	562
IRB	Ekspozycje kapitałowe	39,7	102,1	39,7	0,0	-
Razem		155 575,6	142 754,0	148 676,1	8 618,4	-

*) Największy udział w kwocie ekspozycji pierwotnej dla krajów innych niż Polska przypada na następujące kraje: Wielka Brytania (1 760,4 mln PLN), Holandia (1,342,7 mln PLN) oraz Francja (833,9 mln PLN).

***) Rezydualny termin zapadalności odnosi się do średnioważonego terminu zapadalności ważonego ekspozycją.

Zaangażowanie w zakresie ekspozycji przeterminowanych występuje w minimalnym stopniu poza obszarem Polski. Ponieważ koncentracja geograficzna w ramach Polski jest niewielka i nie powoduje wzrostu ryzyka kredytowego, w ING Banku Śląskim S.A. dotychczas nie zaistniała potrzeba wyznaczania limitów geograficznych.

W tabeli poniżej zaprezentowano informacje dotyczące rozkładu ekspozycji oraz korekt z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego w zależności od typu kontrahenta.

Metoda	Klasa ekspozycji	Typ kontrahenta	Ekspozycja pierwotna	Korekty z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego
	Ekspozycje wobec instytucji		8 092,2	(0,8)
IRB	w tym: Instytucje kredytowe - banki komercyjne i notowane na giełdzie		2 486,4	(0,2)
	w tym: Instytucje kredytowe - pozostałe banki		9,5	0,0
	w tym: Instytucje finansowe Grupy ING		1 619,4	(0,1)
	w tym: Instytucje finansowe - izby rozliczeniowe		1 504,6	0,0
	w tym: Instytucje finansowe - notowane na giełdzie		770,5	(0,3)
	w tym: Instytucje finansowe - pozostałe		1 701,7	(0,2)
	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw - kredytowanie specjalistyczne		7 733,7	(150,1)
IRB	w tym: Zarządzanie nieruchomościami		3 637,1	(37,7)
	w tym: Zarządzanie nieruchomościami - SPV		2 749,2	(58,3)
	w tym: Finansowanie projektów		564,3	(54)
	w tym: Pozostałe		783,1	(74)
	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw - MŚP		20 215,9	(246)
IRB	w tym: Przedsiębiorstwa Treasury i Leasing		662,9	(0,1)
	w tym: Organizacje non-profit i rządowe		58,1	(1,2)
	w tym: Osoby prowadzące działalność gospodarczą		1 584,7	(9,6)
	w tym: Przedsiębiorstwa o ograniczonej odpowiedzialności		447,1	(12,9)
	w tym: Przedsiębiorstwa notowane na giełdzie		511,5	(1,6)
	w tym: Pozostałe małe i średnie firmy		16 951,6	(220,5)
	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw - inne		36 273,9	(648,9)
IRB	w tym: Przedsiębiorstwa notowane na giełdzie		8 113,6	(114,6)
	w tym: Przedsiębiorstwa Treasury i Leasing		1 471,8	(0,1)
	w tym: Organizacje non-profit i przedsiębiorstwa rządowe		809,8	(0,6)
	w tym: Pozostałe firmy		25 878,7	(533,6)
IRB	Ekspozycje kapitałowe		39,7	-
	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych		29 714,4	(1,5)
SA	w tym: Bank Centralny i BGK		4 438,7	(0,4)
	w tym: Rządy centralne		25 275,7	(1)
SA	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych		3 037,4	(0,9)
SA	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego		3,5	-
SA	Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju		1 632,8	-
SA	Ekspozycje wobec instytucji		-	-
	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw		7 582,4	(4,6)
SA	w tym: Firmy notowane		375,4	(0,3)
	w tym: MŚP		1 588,0	(1,1)
	Ekspozycje detaliczne		21 872,8	(329,2)
SA	w tym: osoby fizyczne niezabezpieczone hipoteką		13 985,5	(228,3)
	w tym: MŚP		4 098,2	(41,7)

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Informacje o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczące adekwatności kapitałowej oraz zmiennych składników wynagrodzeń za rok 2017

(w mln zł)

		w tym: Zabezpieczone hipoteką mieszkalną z wagą 75%	3 776,5	(68,8)
		Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	18 029,4	(191,3)
SA		w tym: Zabezpieczone hipoteką mieszkalną (waga ryzyka 35% i 100%)	17 796,3	(189,7)
		w tym: Zabezpieczone hipoteką komercyjną	233,1	(1,5)
		Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	717,9	(145,8)
SA		w tym: Jednoosobowa działalność gospodarcza	169,4	(112,8)
		w tym: MŚP	191,8	(126,8)
		w tym: zabezpieczone hipoteką	95,8	(3,1)
SA	Inne pozycje		2 348,8	-
Razem			157 294,8	(1 719,1)

W tabeli poniżej zaprezentowano informacje w podziale na typy kontrahenta dotyczące ekspozycji z utratą wartości. Poprzez ekspozycje z utratą wartości rozumie się:

- ekspozycje w metodzie SA - w przypadku których opóźnienie wynosi powyżej 90 dni, zgodnie z artykułem 178 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r.,
- ekspozycje w metodzie IRB - obejmujące ratingi od 20 do 22,

Metoda	Klasa ekspozycji	Typ kontrahenta	Ekspozycja pierwotna	Korekty wartości i rezerw
	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw - kredytowanie specjalistyczne		375,4	(145,4)
IRB		w tym: Zarządzanie nieruchomościami	103,1	(36,9)
		w tym: Zarządzanie nieruchomościami - SPV	177,4	(57,8)
		w tym: Pozostałe	94,8	(52,8)
	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw - MŚP		531,4	(215,3)
IRB		w tym: Przedsiębiorstwa notowane na giełdzie	33,2	(12,5)
		w tym: Osoby prowadzące działalność gospodarczą	23,1	(7,4)
		w tym: Pozostałe małe i średnie firmy	475,1	(195,4)
	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw - inne		1 060,9	(590,5)
IRB		w tym: Przedsiębiorstwa notowane na giełdzie	228,8	(111,2)
		w tym: Organizacje non-profit i przedsiębiorstwa rządowe	0,9	(0,5)
		w tym: Osoby prowadzące działalność gospodarczą	33,5	(24,8)
		w tym: Przedsiębiorstwa o ograniczonej odpowiedzialności	9,6	(3,6)
		w tym: Pozostałe firmy	788,1	(450,4)
SA	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania		717,9	(145,8)
		w tym: Jednoosobowa działalność gospodarcza	169,4	(112,8)
Razem			2 685,4	(1 099,1)

W zakresie ekspozycji odnoszących się do krajów innych niż Polska nie stwierdzono istotnego udziału ekspozycji z utratą wartości.

W tabelach poniżej zaprezentowano podział ekspozycji, w przypadku których występuje jakiegokolwiek przeterminowanie, według okresów przeterminowania.

zaangażowania wobec klientów korporacyjnych				
liczba dni przeterminowania	razem		w tym: z utratą wartości	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	49 494,0	24 917,3	596,8	32,1
1-30	803,9	0,6	81,7	0,1
31-60	103,2	0,1	39,8	0,0
61-90	88,7	0,0	57,0	0,0
91-180	224,3	5,0	218,4	0,0
181-365	123,5	0,0	114,3	0,0
>365	697,0	3,9	688,9	0,0
Razem	51 534,6	24 926,9	1 796,9	32,2

zaangażowania wobec klientów detalicznych				
liczba dni przeterminowania	razem		w tym: z utratą wartości	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	35 957,3	3 913,2	105,4	2,1
1-30	856,2	24,7	56,9	0,1
31-60	144,1	1,1	30,7	0,1
61-90	64,7	0,2	23,9	0,0
91-180	79,2	0,6	77,0	0,5
181-365	107,9	0,0	107,3	0,0
>365	299,6	0,0	298,8	0,0
Razem	37 509,0	3 939,8	700,0	2,8

W tabeli poniżej zaprezentowano uzgodnienie zmian korekty o szczególne i ogólne ryzyko kredytowe dla ekspozycji o utraconej wartości.

	Bankowość korporacyjna	Bankowość detaliczna
Stan na 31.12.2016	869,8	385,0
Zmiany w okresie, w tym:	91,2	78,7
- Saldo utworzeń i rozwiązań w okresie	232,8	135,9
- Spisanie należności w ciężar odpisów	-136,8	-64,6
- Kwoty odzyskane z kredytów uprzednio spisanych	0,1	0,8
- Korekta odsetek od kredytów z rozpoznaną utratą wartości (unwinding interest)	-2,4	2,6
- Pozostałe	-2,5	4,0
Stan na 31.12.2017	961,0	463,8

6. Stosowanie technik ograniczenia ryzyka kredytowego

6.1 Zasady i procedury dotyczące kompensowania pozycji bilansowych i pozabilansowych oraz zakres, w jakim Bank takie kompensowanie wykorzystuje

Zgodnie z zasadami obowiązującymi w Banku, każdy klient korporacyjny oraz instytucja finansowa, przed rozpoczęciem zawierania transakcji pochodnych, musi podpisać z Bankiem stosowną Umowę, pozwalającą na kompensację zawieranych transakcji. Podpisanie dokumentacji prawnej jest warunkiem wprowadzenia do systemów przyznanym klientowi limitów, a te z kolei są niezbędne do zawierania transakcji. Zawieranie transakcji pochodnych z kontrahentami, którzy nie podpisali stosownej Umowy jest niedozwolone.

Bank posiada opinie prawne oraz monitoruje zmieniające się przepisy.

6.2 Zasady i procedury dotyczące wyceny zabezpieczeń i zarządzania nimi

Bank

Regulacje Banku dotyczące zabezpieczeń opisują sposób wyznaczania wartości każdego rodzaju zabezpieczenia w ramach grupy zabezpieczeń rzeczowych i osobistych.

Bank wyróżnia następujące rodzaje wartości zabezpieczenia:

- wartość nominalna,
- skorygowana wartość nominalna,
- wartość godziwa.

Wartość nominalna zabezpieczenia to wartość wyrażona w walucie zabezpieczenia, wyznaczona przez ceny bieżące bez uwzględnienia wpływu innych czynników (w szczególności: wartość rynkowa, księgową, wartość przelanej na Bank wierzytelności) i ustalana indywidualnie dla każdego zabezpieczenia.

Skorygowana wartość nominalna to urealniona wartość zabezpieczenia z uwzględnieniem przesłanek niewykorzystanych przy ustalaniu wartości nominalnej. Jest ona określana, jeśli w ocenie Banku istnieją przesłanki, które nie zostały uwzględnione podczas określania wartości nominalnej zabezpieczenia, bądź zostały uwzględnione w niewystarczającym stopniu, a wpływają niekorzystnie na wartość zabezpieczenia.

Wartość godziwa zabezpieczenia wyliczana jest jako iloczyn stopy odzysku z zabezpieczenia (określonej na podstawie parametrów odpowiedniego modelu LGD) i wartości zabezpieczenia przyjętej przez Bank (wartości nominalnej lub skorygowanej wartości nominalnej, o ile zaistniały przesłanki jej wyznaczenia).

Wartość godziwą koryguje się w przypadku stwierdzenia niedopasowania daty zapadalności zabezpieczenia do daty zapadalności ekspozycji.

Przykładowo, podstawą do ustalania wartości nominalnej nieruchomości jest jej wartość rynkowa z wyceny rzeczoznawcy zewnętrznego dodatkowo zweryfikowana przez Zespół Wycen w Banku. Powyższy obowiązek weryfikacji wartości przez Bank wynika z rekomendacji nałożonych przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Przy ocenie wartości i płynności zabezpieczenia rzeczowych zwraca się uwagę na okres użytkowania aktywów, wiek aktywów, rynek zbytu dla specjalistycznych przedmiotów zabezpieczenia.

W zależności od rodzaju zabezpieczenia, wartość jest monitorowana z określoną częstotliwością dostosowaną do zapisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r.

Lista aspektów rozpatrywanych zarówno w procesie udzielania ekspozycji kredytowej i ustanawiania zabezpieczenia, jak i podczas jego monitorowania, obejmuje następujące zagadnienia:

- weryfikacja wartości zabezpieczenia,
- kontrola fizyczną zabezpieczenia rzeczowego (inspekcję),
- kontrola statusu formalno-prawnego zabezpieczenia (ustanowienie, uprawnomocnienie, ubezpieczenie),
- weryfikacja sytuacji ekonomiczno-finansowej gwaranta/poręczyciela (ustalenie ratingu).

Jednocześnie zaleca się, aby decydenci rozważyli większą częstotliwość monitorowania, jeśli zaistnieją określone przesłanki.

Zalicza się do nich m.in.:

- ryzyko związane z zabezpieczeniem,
- ryzyko częstej zmiany wartości zabezpieczenia,
- ryzyko reputacji.

Ustalając większą częstotliwość monitorowania zabezpieczenia należy też kierować się ekonomiczną efektywnością, tzn. mieć na uwadze relację nakładu kosztów monitorowania do jego efektów.

Większa częstotliwość monitorowania, np. dla nieruchomości, jest wymagana w przypadku istotnych zmian warunków rynkowych, jest też uzależniona od specyfiki nieruchomości oraz zindywidualizowanych czynników mających wpływ na jej wartość.

W odniesieniu do pozostałych zabezpieczeń rzeczowych częstszy monitoring - oprócz istotnych zmian warunków rynkowych - może być podyktowany stanem technicznym parku maszynowego, środków transportu, itp.

Regulacje Banku określają również sposób prezentacji i zatwierdzania zabezpieczeń w procesie udzielania ekspozycji kredytowej zgodnie z poziomem kompetencji kredytowych oraz zasady prezentacji i zatwierdzania monitoringu zabezpieczeń.

ING Lease (Polska) Sp. z o.o. (ING LP)

W przypadku transakcji leasingowych podstawowym zabezpieczeniem jest własność przedmiotu leasingu. Zasady ustanawiania zabezpieczeń wynikają ze specyfiki leasingu. Zasady określania wartości zabezpieczeń pod kątem wymogów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r., poza specyfiką leasingu wynikają również z Polityki Zarządzania Zabezpieczeniami w odniesieniu do szacowania odysków oraz wymogów kapitałowych w ING Lease (Polska) Sp. z o.o. wprowadzonej w 2015 r.

ING LP jako firma leasingowa kupując przedmiot leasingu od dostawcy staje się jego właścicielem a następnie, jako właściciel, oddaje przedmiot leasingu w użytkowanie leasingobiorcy (klientowi). Nabycie przedmiotu leasingu od dostawcy, z mocy prawa, odbywa się po cenie rynkowej. Wartość nabycia przedmiotu leasingu od dostawcy jest wartością początkową umowy leasingowej.

Zasady weryfikacji wartości przedmiotu leasingu w ING LP zawarte są w dwóch regulacjach. Dla ruchomości jest to „Procedura weryfikacji dostawcy i przedmiotu leasingu”, dla nieruchomości jest to „Polityka finansowania nieruchomości”.

Cena nabycia (wartość rynkowa) nowego przedmiotu-ruchomości, od dostawcy niepowiązanego z leasingobiorcą nie jest weryfikowana. Wartość używanego przedmiotu-ruchomości (niezależnie kto jest zbywcą) lub wartość nowego przedmiotu-ruchomości ale nabywanego od klienta lub firmy powiązanej z klientem, weryfikowana jest przez wycenę niezależnego rzeczoznawcy lub, o ile to możliwe przez wewnętrzną weryfikację wartości rynkowej przedmiotu.

Wartość nabycia nieruchomości zawsze weryfikowana jest przez operat szacunkowy przygotowany przez niezależnego rzeczoznawcę.

W czasie trwania umowy leasingu, wartości finansowanych ruchomości nie są weryfikowane.

Wartości rynkowe finansowanych nieruchomości są weryfikowane minimum co 2 lata na podstawie operatu szacunkowego sporządzonego przez niezależnego rzeczoznawcę. Dodatkowo w okresach rocznych, w których zewnętrzna wycena nieruchomości nie jest wymagana, ING LP sporządza wewnętrzną weryfikację wartości rynkowej finansowanych nieruchomości.

ING Commercial Finance S.A. (ING CF)

W przypadku faktoringu standardowego (zarówno z regresem jak i bez regresu) podstawowym zabezpieczeniem transakcji są wierzytelności nabywane od klienta wobec odbiorców zgłoszonych do faktoringu.

Na etapie analizy wniosku faktoringowego oraz w trakcie obowiązywania umowy faktoringowej dokonywana jest przez ING CF bieżąca ocena jakości wierzytelności (analiza historii współpracy klienta i odbiorcy, jakości rozliczeń, zapisów umów handlowych) oraz prowadzony jest monitoring sytuacji finansowej odbiorców.

ING CF sporadycznie wykorzystuje inne formy zabezpieczeń jak np. hipoteki, przewłaszczenie majątku czy gwarancje bankowe itp. Zasady weryfikacji wartości zabezpieczeń znajdują się w „Instrukcji Kredytowej” ING CF. Zgodnie z tymi zasadami w przypadku ustanawiania:

- hipoteki - na etapie wniosku faktoringowego klient zobowiązany jest dostarczyć operat szacunkowy nieruchomości, nie starszy niż sprzed 12 miesięcy, wypis z Księgi Wieczystej nieruchomości oraz kopie polisy ubezpieczenia nieruchomości. W przypadku wpisów hipoteki na inny bank, informację o aktualnym stanie zadłużenia zabezpieczonego hipoteką.
- przewłaszczenia/zastawu na aktywach - na etapie wniosku klient zobowiązany jest dostarczyć dokumenty potwierdzające wartość aktywów np. polisę ubezpieczeniową, wydruki stanów magazynowych.
- gwarancji bankowych - wymagane jest uzyskanie opinii Banku w odniesieniu do ryzyka banku wystawiającego gwarancję.
- gwarancja faktora (credit cover) - przejęcie ryzyka wypłacalności odbiorcy zagranicznego, przez faktora zagranicznego, ING CF weryfikuje czy faktor znajduje się na liście faktorów akceptowanych przez ING Group.

W związku z bardzo rzadkimi przypadkami korzystania z dodatkowych zabezpieczeń w „Instrukcji Kredytowej” ING CF znajduje się zapis, że ocena płynności oraz wycena zabezpieczeń przeprowadzana jest zgodnie z obowiązującymi w Banku zasadami.

W ING CF funkcjonują zasady zarządzania ryzykiem wtórnym ubezpieczyciela, w przypadku faktoringu bez regresu. ING CF akceptuje polisy ubezpieczeniowe w ramach przyznanych dla ubezpieczycieli limitów, umożliwiających monitoring ryzyka zabezpieczonego przez poszczególnych ubezpieczycieli.

6.3 Opis głównych rodzajów zabezpieczeń przyjętych przez Bank

Bank

Bank przyjmuje wszystkie dopuszczalnie prawne formy zabezpieczeń, określając równocześnie w regulacjach dotyczących zabezpieczeń preferencje odnośnie ich stosowania.

Przy czym wybór zabezpieczeń powinien być oparty na:

- powiązaniu wartości i jakości zabezpieczenia z prawdopodobieństwem niewykonania zobowiązania przez klienta. Oznacza to, że im gorszy rating klienta, tym ekspozycja kredytowa powinna być lepiej zabezpieczona,
- dążeniu do spełnienia warunków wskazanych w regulacjach, które umożliwiają m.in. uwzględnienie przypisanych do zabezpieczeń stóp odzysku w procesie szacowania wymogów kapitałowych i rezerw,
- respektowaniu ograniczeń w przyjmowaniu zabezpieczeń i uwzględniania wskazówek opisanych w regulacjach mających na celu minimalizację negatywnego odchylenia rzeczywistych stóp odzysku od oszacowanych w modelu LGD,
- optymalizacji katalogu zabezpieczeń danej ekspozycji kredytowej w sytuacji, gdy istnieje określona pula dostępnych przedmiotów zabezpieczenia.

W obszarze detalicznym w zakresie wyznaczania kapitału regulacyjnego Bank stosuje metodę standardową. W celu stosowania preferencyjnej wagi ryzyka dla ekspozycji zabezpieczanych hipotekami na nieruchomości, muszą być spełnione kryteria jakościowe opisane w Artykule 124, 208 oraz 229, ust.1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r.

W Banku identyfikowane są następującego grupy zabezpieczeń:

- Zabezpieczenia rzeczowe - umożliwiające odzyskanie wierzytelności przez Bank, w przypadku niewykonania zobowiązania przez klienta, w drodze upłynnienia określonego składnika aktywów dostawcy zabezpieczenia - ochrona kredytowa rzeczywista.

Bank wyróżnia następujące rodzaje aktywów, które mogą stanowić rzeczowe zabezpieczenie wierzytelności Banku z tytułu ekspozycji kredytowych:

- nieruchomości,
  - aktywa ruchome - rzeczy oznaczone co do tożsamości,
  - aktywa ruchome - zapasy lub rzeczy oznaczone co do gatunku,
  - środki pieniężne (kaucje, lokaty oraz środki na pokrycie akredytywy z góry),
  - należności,
  - bony skarbowe,
  - obligacje znajdujące się w obrocie na giełdzie,
  - obligacje nie znajdujące się w obrocie na giełdzie/certyfikaty inwestycyjne,
  - akcje znajdujące się w obrocie na giełdzie,
  - akcje nie znajdujące się w obrocie na giełdzie,
  - jednostki uczestnictwa w Otwartych Funduszach Inwestycyjnych,
  - wykupiona wierzytelność z regresem.
- Zabezpieczenia osobiste - umożliwiające spłatę wierzytelności Banku, w przypadku niewykonania zobowiązania przez kontrahenta, z jakiegokolwiek składnika aktywów dostawcy zabezpieczenia - ochrona kredytowa nierzeczywista.

Bank wyróżnia następujące formy zabezpieczeń osobistych:

- poręczenie według Prawa wekslowego lub Kodeksu Cywilnego,
- gwarancja/regwarancja bankowa i gwarancja korporacyjna,
- przystąpienie do długu.
- W niektórych modelach LGD stosowanych w Banku na poziom odzysku ekspozycji z części niezabezpieczonej ma również wpływ tzw. klauzula „negative pledge”, która zobowiązuje klienta do nieustanawiania jakichkolwiek zabezpieczeń na swoim majątku lub do istotnego ograniczenia tych zabezpieczeń wobec innych wierzycieli. Akceptacja klauzuli przez klienta podnosi poziom odzysku z części niezabezpieczonej.
- Stosuje się również dodatkowe rodzaje zabezpieczeń, które wzmacniają pozycję negocjacyjną Banku lub zwiększają uprawnienia kontrolne Banku jako wierzyciela. Do dodatkowych zabezpieczeń należą m.in.:
  - list intencyjny/patronacki/oświadczenia patronackie,
  - weksel in blanco,
  - cesja praw z polisy majątkowej,
  - ubezpieczenie kredytu w Zakładzie Ubezpieczeniowym,
  - ubezpieczenie należności krajowych (polisa wystawiona na ING BSK lub cesja polisy).

Ponadto, Bank wprowadził zasady identyfikacji nieruchomości rolnych przyjmowanych na zabezpieczenie w związku z wejściem w życie Ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego oraz Ustawy o Księgach wieczystych i hipotece z dnia 6 lipca 2016 r.

Struktura poszczególnych grup zabezpieczeń jest zdywersyfikowana. Największy udział posiadają następujące zabezpieczenia:

- hipoteki - udział ten wynika z faktu, że hipoteki zazwyczaj zabezpieczają kredyty inwestycyjne długoterminowe. Ponadto hipoteki są głównym zabezpieczeniem kredytów na finansowanie nieruchomości komercyjnych,
- poręczenia i gwarancje korporacyjne - w ramach tej grupy zabezpieczeń znajdują się poręczyciele różnych branż, o zróżnicowanej sytuacji ekonomiczno-finansowej. Nie stwarza to zatem znaczącego ryzyka w zakresie koncentracji. W sytuacji przyjmowania określonego odzysku zabezpieczenia, większego od 0%, konieczne jest zbadanie sytuacji ekonomiczno-finansowej poręczyciela oraz ustalenie kategorii ryzyka,
- środki trwałe i obrotowe,
- należności.

W ogólnej puli zabezpieczeń przyjętych przez Bank niewielki udział mają zabezpieczenia w formie gwarancji bankowych oraz papiery wartościowe.

ING Lease (Polska) Sp. z o.o. (ING LP)

W przypadku transakcji leasingowych podstawowym zabezpieczeniem jest własność przedmiotu leasingu. Zasady ustanawiania zabezpieczeń oraz ich wartości wynikają ze specyfiki leasingu oraz z „Polityki Zarządzania Zabezpieczeniami w odniesieniu do szacowania odzysków oraz wymogów kapitałowych w ING Lease (Polska) Sp. z o.o.” w odniesieniu do szacowania wymogów kapitałowych wprowadzonej w 2015 r.

ING Commercial Finance S.A. (ING CF)

W przypadku faktoringu standardowego (z regresem i bez regresu) podstawowym zabezpieczeniem transakcji są wierzytelności nabywane od klienta wobec odbiorców zgłoszonych do faktoringu.

Poza cesją wierzytelności ING CF pozyskuje jako zabezpieczenie weksel in blanco klienta, często poręczony przez właścicieli oraz pełnomocnictwo do rachunku bankowego klienta. W przypadku faktoringu pełnego ING CF korzysta z polisy ubezpieczającej ryzyko niewypłacalności odbiorcy w jednym z zaakceptowanych towarzystw ubezpieczeniowych.

W przypadku reverse faktoringu podstawowym zabezpieczeniem transakcji jest pełnomocnictwo do rachunku bankowego. Jest to podyktowane oferowaniem tego produktu jedynie do wybranych klientów (w bardzo dobrej sytuacji finansowej) z segmentu klientów strategicznych

ING CF sporadycznie wykorzystuje inne formy zabezpieczeń jak np. hipoteki, przewłaszczenie majątku czy gwarancje bankowe.

6.4 Główne rodzaje gwarantów i kontrahentów kredytowych instrumentów pochodnych oraz ich wiarygodność kredytowa

W poniższej tabeli zaprezentowano główne rodzaje gwarantów oraz posiadaną przez nich wartość zabezpieczenia. Bank nie stosuje kredytowych instrumentów pochodnych.

Rodzaj dostawy gwarancji	Wartość zabezpieczenia*	Udział %
Przedsiębiorstwa - kategoria „spekulacyjne” (rating 11-17)	1 489,0	36,4%
Przedsiębiorstwa - kategoria „inwestycyjne” (rating do 10)	1 443,6	35,3%
Władze lokalne (prefiks GL)	1 129,4	27,6%
Przedsiębiorstwa - kategoria „nieregularne” (rating 18-22)	31,6	0,8%
Razem	4 093,6	100,0%

*) Zaprezentowana w tabeli wartość stanowi wartość zabezpieczenia, a nie ekspozycji.

6.5 Koncentracja ryzyka rynkowego lub kredytowego w ramach podjętych działań w zakresie ograniczenia ryzyka kredytowego

Główną formą przyjmowanych zabezpieczeń są hipoteki (78% całkowitej sumy), gdyż instytucja jest znacząco zaangażowana w finansowanie zakupu nieruchomości mieszkalnych oraz w finansowanie nieruchomości komercyjnych.

Rodzaj zabezpieczenia	Wartość zabezpieczenia*	Udział %
Hipoteki	65 803,2	78,0%
Zapasy	5 032,1	6,0%
Maszyny i urządzenia	4 511,2	5,3%
Gwarancje	4 491,1	5,3%
Wierzytelności	4 084,2	4,8%
Środki pieniężne	357,2	0,4%
Papiery wartościowe	127,3	0,2%
Razem	84 407,5	100,0%

*) Zaprezentowana w tabeli wartość stanowi wartość zabezpieczenia, a nie ekspozycji.

7. Stosowanie metody IRB w odniesieniu do ryzyka kredytowego

7.1 Struktura systemów ratingu wewnętrznego oraz powiązań między ratingami wewnętrznymi i zewnętrznymi

Integralną częścią procesu związanego z oceną ryzyka kredytowego Banku związanego z ekspozycjami kredytowymi jest wyznaczenie klasy ryzyka klienta. Klasa ryzyka jest determinowana poprzez jednocie stosowany rating. Proces nadawania ratingu jest finalizowany przed podjęciem decyzji kredytowej.

Ekspozycje wobec przedsiębiorstw i instytucji

W odniesieniu do ekspozycji wobec przedsiębiorstw i instytucji ING Group wykorzystuje stopniową skalę ratingową opierającą się na 22 klasach ryzyka, które stanowią prezentację ryzyka związanego z klientem. Niektóre stosowane w Banku modele posiadają podklasy ratingowe dla uzyskania lepszej granulacji skali ratingowej. Podklasy te należy traktować jako część pełnej klasy ratingowej.

W Banku najczęściej wykorzystuje się 17 klas ryzyka (6-22). W niektórych przypadkach wystąpić mogą również lepsze klasy ryzyka - zwykle w portfelu Klientów Strategicznych. Przypisanie do każdej z klas ryzyka klienta oparte jest na modelach ratingowych, które wykorzystują dane ze sprawozdań finansowych klienta, ocenie czynników jakościowych oraz, w określonych przypadkach, standingu finansowym spółki-matki.

Przy przypisaniu klientowi klasy ryzyka w pierwszej kolejności kieruje się wartością prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania przypisaną przez model ratingowy. Poniższy opis charakterystyk poszczególnych klas ratingowych traktowany jest pomocniczo, w szczególności na potrzeby apelacji ratingów wyznaczonych na podstawie modeli.

Klasy ryzyka można podzielić na trzy podstawowe grupy:

- grupę klas opowiadającą ratingom inwestycyjnym (klasy ryzyka 1-10),
- grupę klas opowiadającą ratingom spekulacyjnym (klasy ryzyka 11-17),
- klasy trudnych kredytów (klasy ryzyka 18-22).

Grupa klas niskiego ryzyka (1-10) obejmuje podmioty posiadające solidny poziom dochodów oraz marż, silną strukturę bilansu oraz długoterminowe, stabilne perspektywy. W górnych poziomach tego przedziału klasyfikowani są klienci zajmujący pozycje liderów rynkowych, których wrażliwość na niekorzystne zmiany rynkowe jest stosunkowo niska. Podmioty z tej kategorii mają swobodny - tzn. według swojego uznania - dostęp do finansowania na rynkach w dowolnym momencie.

Grupa klas średniego i podwyższonego ryzyka (11-17) jest grupą klas o stosunkowo dużej rozpiętości poziomów ryzyka, przy czym można je podzielić na:

- Podmioty o najlepszych klasach w ramach tej grupy aktualnie wywiązują się ze swoich zobowiązań finansowych, jednak obsługa długu (kapitału oraz odsetek) w dłuższym okresie może okazać się niepewna. Margines bezpieczeństwa jest zatem ograniczony. W sytuacji niesprzyjającego otoczenia gospodarczego lub niekorzystnych warunków ekonomicznych istnieje niebezpieczeństwo wzrostu ryzyka kredytowego.
- Podmioty posiadające klasy o większym ryzyku (najgorsze klasy z tej grupy) w dłuższej perspektywie mogą się charakteryzować: niepewnymi perspektywami w zakresie dochodów, gorszą jakością aktywów oraz ryzykiem niedopasowania poziomu kapitałów, co może się przełożyć na możliwość wystąpienia strat.

Klasy trudnych kredytów (18-22) jest grupą klas ryzyka obejmującą podmioty, u których wystąpiły jednoznaczne oznaki problemów z obsługą zadłużenia lub wystąpiła już sytuacja określana jako niewykonanie zobowiązania. Ta grupa klas ryzyka obejmuje również klientów z ekspozycją w statusie forbearance w sytuacji pojawienia się przeterminowania powyżej 30 dni kalendarzowych na ekspozycji ze statusem forbearance lub udzielenia kolejnego udogodnienia typu forbearance na danej ekspozycji.

Klasy ryzyka 1-2

Podmioty znajdujące się w tym przedziale odznaczają się najniższym stopniem ryzyka. W dłuższej perspektywie posiadają solidny i stabilny poziom dochodów, znaczącą płynność oraz wyjątkowo silną strukturę bilansu, która utrzymuje się przez dłuższy okres czasu. Prawdopodobieństwo wystąpienia sytuacji niewykonania zobowiązania wśród klientów jest niezwykle niskie. Podmioty klasyfikowane do tej grupy zazwyczaj:

- prowadzą działalność na globalnych/dużych rynkach z atrakcyjnymi marżami, z silnym potencjałem wzrostu oraz z wysokimi barierami wejścia,
- doświadczają słabej lub żadnej presji cenowej, poprzez brak bezpośredniej konkurencji lub jej nieliczność,
- posiadają silną pozycję w stosunku do dostawców oraz mocną i znaną(e) globalną(e) markę (marki),
- nie posiadają przewidywalnych zagrożeń.

Klasy ryzyka 3-4

Podmioty o wysokiej jakości, z nieznacznie większym długoterminowym potencjałem wystąpienia ryzyka niż podmioty zaliczane do klas ryzyka 1 lub 2. Niemniej jednak, w dłuższym okresie ocenia się, że są to bardzo silne podmioty, posiadające stabilne dochody, dobrą płynność finansową oraz mocną strukturę bilansu.

Klasy ryzyka 5-7

Klasy te obejmują silne podmioty o cyklicznej działalności lub podmioty znajdujące się w dobrej kondycji, których dochody charakteryzują się pewną zmiennością. Analiza tych podmiotów może wykazać, że w przyszłości są podatne na osłabienie swojej sytuacji finansowej. Podmioty klasyfikowane do tej grupy:

- często funkcjonują na bardzo konkurencyjnych rynkach o niskim stopniu konsumenckiej lojalności,
- posiadają dobry profil kredytowy, charakteryzujący się relatywnie niskim poziomem ryzyka, a tym samym dysponują pełnymi zdolnościami do wywiązywania się z zobowiązań finansowych,
- muszą przeznaczać istotne zasoby firmy na utrzymanie swojego udziału w rynku,
- mają ograniczoną zdolność do dyktowania warunków cenowych i/lub współpracy z dostawcami.

Dla modeli globalnych (stosowanych powszechnie w ING Group) i lokalnych (stosowanych wyłącznie przez Bank) w przypadku niektórych klas ryzyka (8-17) funkcjonują różne opisy klientów zaklasyfikowanych do tych klas.

Klasy ryzyka 8-10 dla modeli globalnych

Podmioty znajdujące się w tym przedziale są podatne na zmiany warunków gospodarczych, które mogą wpływać na ich zdolność kredytową, przy czym obecnie ich sytuacja jest dobra. Podmioty klasyfikowane do tej grupy zazwyczaj charakteryzują się:

- posiadaniem możliwości zróżnicowania produktów lub usług w stosunku do konkurencji w warunkach presji wywieranej przez rynek,
- małym lub żadnym wpływem na cenę nabywanych surowców,
- kadrą zarządzającą, która może realizować bardziej ryzykowne strategie lub może być oceniana jako mniej stabilna niż kadra firm o lepszym ratingu.

Klasy ryzyka 11-13 dla modeli globalnych

Podmioty znajdujące się w tym przedziale charakteryzują się stosunkowo dobrą sytuacją finansową, jednakże zdolność obsługi zadłużenia w dłuższym okresie nie jest zapewniona. Historyczne przepływy pieniężne (cash flow) tych firm cechują się nieregularnością. Firmy te mogły ponosić straty w poprzednich latach. Chociaż obecnie są mniej lub bardziej rentowne, wykazują pewien margines bezpieczeństwa i zaliczają się do nadal akceptowalnych klientów. Ponadto podmioty w tym przedziale:

- mogą mieć problemy z utrzymaniem swojej pozycji na rynku w obliczu narastającej konkurencji,
- mają mały lub żaden wpływ na ceny nabywanych surowców,
- mogą mieć nie najlepszy poziom kadry zarządzającej.

Klasy ryzyka 14-17 dla modeli globalnych

Firmy znajdujące się w tym przedziale wchodzą w zagrożoną strefę swojej sytuacji finansowej. Świadczyć o tym mogą: znaczne ograniczenie poziomu rentowności, znaczne pogorszenie struktury bilansu, nieregularne przepływy pieniężne (cash flow) z przewagą odpływu środków oraz napięta zdolność obsługi zadłużenia. Podmioty te często:

- działają w sektorze znajdującym się w fazie spadkowej,
- muszą stawiać czoła wzrastającej presji konkurencji,
- mają bardzo ograniczone lub nie mają żadnych możliwości wpływu na ceny surowców i na relacje z dostawcami,
- mogą mieć słabą kadrę zarządzającą, którą cechuje np. brak doświadczenia, brak stabilności, brak zaangażowania.

Dla klientów w przedziale 16-17 dodatkowo występują następujące okoliczności:

- pomimo bieżącej obsługi wszelkich zobowiązań przez klienta istnieją poważne obawy osłabienia kondycji finansowej klienta lub jego zdolności kredytowej,
- w obecnej sytuacji nie przewiduje się wystąpienia niewykonania zobowiązania, ale konieczny jest wzmożony monitoring,
- wymagane są wzmożone działania zmierzające do poprawy pozycji Banku jako wierzyciela lub do ograniczenia, bądź całkowitego wycofania udziału Banku w finansowaniu transakcji lub klienta.

Klasa ryzyka 15 wyłącznie dla modelu globalnego dla dużych korporacji

Poza przedstawionym powyżej generalnymi przesłankami, które determinują zaklasyfikowanie podmiotu do przedziału 14-17, dla klasy 15 występują dodatkowo niżej wymienione przesłanki:

- znaczące oznaki pogorszenia sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta/pogorszenia zdolności kredytowej oraz
- występują istotne oznaki pogorszenia profilu ryzyka, skutkującego zagrożeniem dla terminowej spłaty wszystkich zobowiązań klienta w przyszłości.

Jednocześnie zachowane zostały wszystkie z poniższych warunków:

- klient nie wnioskował o zmianę (wydłużenie) terminu spłaty kapitału zaangażowania,
- klient nie potrzebuje w krótkoterminowej perspektywie (do 1 roku) dodatkowego finansowania związanego z pogorszeniem jego płynności finansowej,
- klient posiada wystarczającą zdolność do obsługi zadłużenia,
- ocena perspektyw głównych rynków, na których działa klient, jest pozytywna.

Ponadto, dla klientów z klasą ryzyka 15, dla których zostały zdefiniowane dodatkowe warunki umowne, mogą wystąpić poniższe przypadki ich naruszenia:

- Bank spodziewa się, że klient złamie jeden lub więcej warunków,
- Bank może jednorazowo zaakceptować naruszenie warunku na okres do jednego roku.

Klasa ryzyka 16 wyłącznie dla modelu globalnego dla dużych korporacji

Oprócz generalnych przesłanek dotyczących klasyfikowania podmiotu do przedziału 14-17 występują niżej wymienione przesłanki:

- znaczące oznaki pogorszenia sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta/pogorszenia zdolności kredytowej,
- istotne oznaki pogorszenia profilu ryzyka, skutkującego wzrostem zagrożenia dla terminowej spłaty wszystkich zobowiązań klienta w przyszłości.

Jednocześnie zachowane zostały wszystkie z poniższych warunków:

- klient nie wnioskował o zmianę (wydłużenie) terminu spłaty kapitału zaangażowania,
- klient nie potrzebuje w krótkoterminowej perspektywie (do 1 roku) dodatkowego finansowania związanego z pogorszeniem jego płynności finansowej,
- ocena perspektyw głównych rynków, na których działa klient, jest neutralna lub pozytywna.

Ponadto, dla Klientów z klasą ryzyka 16, dla których zostały zdefiniowane dodatkowe warunki umowne, mogą wystąpić poniższe przypadki ich naruszenia:

- klient nie dotrzymał jednego lub więcej warunków,
- klient poinformował Bank, że nie będzie w stanie dotrzymać jednego lub więcej spośród tych warunków.

Klasa ryzyka 17 wyłącznie dla modelu globalnego dla dużych korporacji

Oprócz generalnych przesłanek dotyczących klasyfikowania podmiotu do przedziału 14-17 występują niżej wymienione przesłanki:

- znaczące oznaki pogorszenia sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta/pogorszenia zdolności kredytowej,
- istotne oznaki pogorszenia profilu ryzyka, skutkującego wzrostem zagrożenia dla terminowej spłaty wszystkich zobowiązań klienta w przyszłości.

Dodatkowo wystąpił jeden lub więcej z następujących symptomów:

- klient zawniósł o zmianę (wydłużenie) terminu spłaty kapitału zaangażowania lub istnieje duże prawdopodobieństwo, że w najbliższym czasie wystąpi z takim wnioskiem, przy czym zmiana (wydłużenie) terminu spłaty kapitału zaangażowania nie skutkuje (nie będzie skutkować) dla Banku poniesieniem straty, gdyż warunki prolongaty w pełni rekompensują opóźnienie w spłacie kapitału,
- klient nie ma, lub prawdopodobnie nie będzie miał, wystarczającej zdolności do obsługi zadłużenia w długoterminowej perspektywie, jednakże nie potrzebuje w krótkoterminowej perspektywie (do 1 roku) dodatkowego finansowania związanego z pogorszeniem jego płynności finansowej,
- ocena perspektyw głównych rynków, na których działa klient, jest neutralna lub negatywna.

Ponadto, dla klientów z klasą ryzyka 17, dla których zostały zdefiniowane dodatkowe warunki umowne, może wystąpić przypadek, że klient nie dotrzymał jednego lub więcej warunków.

Klasy ryzyka 8-10 dla modeli lokalnych

Podmioty znajdujące się w tym przedziale są klientami o mocnym standingu finansowym, zazwyczaj charakteryzują się:

- bardzo dobrą sytuacją finansową i zdolnością do długoterminowej obsługi zadłużenia,
- wysokim marginesem bezpieczeństwa obsługi zadłużenia w długiej perspektywie,
- posiadaniem możliwości zróżnicowania produktów lub usług w stosunku do konkurencji w warunkach presji wywieranej przez rynek,
- doświadczoną kadrą zarządzającą.

Klasy ryzyka 11-12 dla modeli lokalnych

Podmioty znajdujące się w tym przedziale cechują się bardzo dobrą sytuacją finansową oraz zazwyczaj charakteryzują się:

- bardzo dobrą sytuacją finansową i zdolnością do długoterminowej obsługi zadłużenia, która może jednak być zakłócona przez czynniki makroekonomiczne,
- ograniczoną możliwością zróżnicowania produktów lub usług w stosunku do konkurencji,
- doświadczoną kadrą zarządzającą, która może realizować bardziej ryzykowne strategie lub może być oceniana jako mniej stabilna niż kadra firm o lepszym ratingu.

Klasy ryzyka 13-14 dla modeli lokalnych

Większość podmiotów znajdujących się w tym przedziale charakteryzuje się dobrą sytuacją finansową, jednak gorszą od podmiotów o lepszych ratingach. Firmy te nadal wykazują odpowiedni margines bezpieczeństwa i zaliczają się do dobrych kredytobiorców. Podmioty klasyfikowane do tej grupy zazwyczaj charakteryzują się:

- dobrą sytuacją finansową i zdolnością do długoterminowej obsługi zadłużenia, która może jednak być zakłócona przez czynniki makroekonomiczne,
- ograniczoną lub brakiem możliwości zróżnicowania produktów lub usług w stosunku do konkurencji,
- kadrą zarządzającą o adekwatnym doświadczeniu do prowadzonej działalności,
- w przypadkach niektórych podmiotów zdolność obsługi zadłużenia w dłuższym okresie może być obciążona nieco wyższym ryzykiem, o ile historyczne przepływy pieniężne (cash flow) tych firm cechują się nieregularnością i/lub firmy te mogły ponosić straty w poprzednich latach.

Klasy ryzyka 15-16 dla modeli lokalnych

Podmioty w tym przedziale należą do grona akceptowalnych kredytobiorców. Niektóre z nich mogą jednak charakteryzować się podwyższonym ryzykiem kredytowym. Podmioty w tym przedziale:

- mogą mieć problemy z utrzymaniem swojej pozycji na rynku w obliczu narastającej konkurencji,
- mogą mieć mały lub żaden wpływ na ceny nabywanych surowców, towarów lub usług,
- mogą mieć nie najlepszy poziom kadry zarządzającej lub wysoką rotację na stanowiskach kierowniczych,
- mogą mieć ograniczony poziom rentowności, istotnie pogorszoną strukturę bilansu, nieregularne przepływy pieniężne (cash flow).

Klasa ryzyka 17 dla modeli lokalnych

Firmy znajdujące się w tej klasie ryzyka wchodzą w zagrożoną strefę swojej sytuacji finansowej. Wykazują znaczące oznaki pogorszenia sytuacji ekonomiczno-finansowej / pogorszenia zdolności kredytowej. Wymagane są wzmożone działania zmierzające do poprawy pozycji Banku jako wierzyciela lub do ograniczenia, bądź całkowitego wycofania udziału Banku w finansowaniu transakcji lub kredytobiorcy. W obecnej sytuacji nie przewiduje się wystąpienia niewykonania zobowiązania, ale konieczny jest wzmożony monitoring.

Istotnymi oznakami pogorszenia profilu ryzyka, skutkującego wzrostem zagrożenia dla terminowej spłaty wszystkich zobowiązań kredytobiorcy w przyszłości, może być wystąpienie jednego lub więcej z następujących symptomów:

- klient zawniósł o zmianę (wydłużenie) terminu spłaty kapitału zaangażowania lub istnieje duże prawdopodobieństwo, że w najbliższym czasie wystąpi z takim wnioskiem, przy czym zmiana (wydłużenie) terminu spłaty kapitału zaangażowania nie skutkuje (nie będzie skutkować) dla Banku poniesieniem straty, gdyż warunki prolongaty w pełni rekompensują opóźnienie w spłacie kapitału,
- pomimo bieżącej obsługi wszelkich zobowiązań przez klienta istnieją poważne objawy osłabienia jego kondycji finansowej lub zdolności kredytowej,
- klient nie ma lub prawdopodobnie nie będzie miał wystarczającej zdolności do obsługi zadłużenia w długoterminowej perspektywie, jednakże nie potrzebuje w krótkoterminowej perspektywie (do 1 roku) dodatkowego finansowania związanego z pogorszeniem jego płynności finansowej,
- ocena perspektyw głównych rynków, na których działa klient, jest neutralna lub negatywna.

Podmioty znajdujące się w tej klasie ryzyka często:

- działają w sektorze znajdującym się w fazie spadkowej,
- muszą stawiać czoła wzrastającej presji konkurencji,
- mają bardzo ograniczone lub nie mają żadnych możliwości wpływu na ceny surowców i na relacje z dostawcami,
- mogą mieć słabą kadrę zarządzającą, którą cechuje np. brak doświadczenia, brak stabilności, brak zaangażowania.

Klasa ryzyka 18 - Pod obserwacją/Restrukturyzacja

Klient nadal prowadzi działalność i realizuje swoje zobowiązania wobec Banku (tj. nie występują opóźnienia w spłacie kapitału lub odsetek, lub występujące opóźnienia są krótsze niż 31 dni), przy czym zaistniała już co najmniej jedno z niżej wymienionych zdarzeń:

- klient zawnioskował o zmianę (wydłużenie) terminu spłaty kapitału zaangażowania, przy czym zmiana (wydłużenie) terminu spłaty kapitału zaangażowania nie skutkuje dla Banku poniesieniem straty, gdyż warunki prolongaty w pełni rekompensują opóźnienie w spłacie kapitału,
- klient potrzebuje, w krótkoterminowej perspektywie (do 1 roku), dodatkowego finansowania, związanego z pogorszeniem jego płynności finansowej, przy czym Bank ocenia, że w krótkim okresie nie wystąpią problemy z pozyskaniem takiego finansowania (poza Bankiem),
- klient nie posiada wystarczającej zdolności do obsługi zadłużenia,
- ocena perspektyw głównych rynków, na których działa klient, jest negatywna.

Ponadto, dla Klientów z klasą ryzyka 18, dla których zostały zdefiniowane dodatkowe warunki umowne, może wystąpić przypadek, że klient nie dotrzymał jednego lub więcej warunków.

Klasa ryzyka 19 - Poniżej standardu/Restrukturyzacja

Klient nadal prowadzi działalność i realizuje swoje zobowiązania wobec Banku (jeżeli występują zaległości w spłacie to okres przeterminowania nie przekracza 90 dni), przy czym zaistniała już co najmniej jedna z niżej wymienionych przesłanek:

- klient zawnioskował o zmianę (wydłużenie) terminu spłaty kapitału zaangażowania, przy czym zmiana (wydłużenie) terminu spłaty kapitału zaangażowania nie skutkuje dla Banku powstaniem straty, gdyż warunki prolongaty w pełni rekompensują opóźnienie w spłacie kapitału,
- klient potrzebuje w krótkoterminowej perspektywie (do 1 roku) dodatkowego finansowania, związanego z pogorszeniem jego płynności finansowej, które w krótkim okresie czasu będzie prawdopodobnie dostępne (poza Bankiem),
- klient nie posiada wystarczającej zdolności do obsługi zadłużenia,
- ocena perspektyw głównych rynków, na których działa klient, jest negatywna.

Ponadto dla klientów z klasą ryzyka 19, dla których zostały zdefiniowane dodatkowe warunki umowne, może wystąpić przypadek, że klient nie dotrzymał jednego lub więcej warunków.

Klasa ryzyka 20 - Wątpliwe/Wystąpiła sytuacja określana jako niewykonanie zobowiązania oraz utrata wartości - odzyskiwanie i działania przed przymusową realizacją zabezpieczeń

Bank ocenia, że klient nie spłaci w pełni zobowiązań wobec Banku, ale Bank nie rozpoczął (jeszcze) przymusowej realizacji zabezpieczeń. Bank mógł już jednak podjąć działania w kierunku dobrowolnej sprzedaży przedmiotów zabezpieczenia przez samego klienta (lub właściciela przedmiotów zabezpieczeń) z przeznaczeniem uzyskanych środków na spłatę zadłużenia wobec Banku. Brak możliwości pełnej spłaty zobowiązań wobec Banku wynika z jednego lub więcej następujących zdarzeń:

- Bank ocenia, że nastąpiła utrata wartości zaangażowania (impairment), której przesłanki zostały określone w wewnętrznych regulacjach Banku, lub
- Bank podjął decyzję o sprzedaży wierzytelności kredytowej z dyskontem większym niż 10%, a sprzedaż nie jest wynikiem zarządzania ryzykiem koncentracji, lub
- na danej ekspozycji ze statusem forbearance pojawiło się przeterminowanie powyżej 30 dni kalendarzowych lub udzielono kolejnego udogodnienia typu forbearance.

Klasa ryzyka 21 - Stracone/Wystąpiło niewykonanie zobowiązania - odzyskiwanie oraz przymusowa realizacja zabezpieczeń bez strat

W przypadku klientów zaklasyfikowanych do klasy ryzyka 21 zaistniały następujące zdarzenia:

- Bank przystąpił do realizacji zabezpieczeń,
- brak perspektyw na odzyskanie przez klienta zdolności kredytowej i wznowienie obsługi długu,
- zostały wyczerpane wszystkie potencjalne możliwości restrukturyzacji zaangażowania i nie przyniosły one pożądanego rezultatu,
- nie przewiduje się poniesienia straty z tytułu utraty wartości (impairment), ponieważ bieżąca wartość realizowanych zabezpieczeń pokrywa (oczekuje się, że pokryje) w pełni całe zaangażowanie wobec Banku.

Klasa ryzyka 22 - Stracone/Wystąpiło niewykonanie zobowiązania i utrata wartości - odzyskiwanie oraz przymusowa realizacja zabezpieczeń ze stratą

W przypadku klientów zaklasyfikowanych do klasy ryzyka 21 zaistniały następujące zdarzenia:

- Bank przystąpił do realizacji zabezpieczeń,
- brak perspektyw na odzyskanie przez klienta zdolności kredytowej i wznowienie obsługi długu,
- zostały wyczerpane wszystkie potencjalne możliwości restrukturyzacji zaangażowania i nie przyniosły one pożądanego rezultatu,
- z uwagi na brak zabezpieczeń lub ich niewystarczającą wartość, zaangażowanie zostało (lub zostanie) częściowo lub w całości umorzone.

W segmencie przedsiębiorstw i instytucji definicja zdarzenia niewykonania zobowiązania determinuje reklasyfikację klienta do klasy ratingowej 20-22.

W tabeli poniżej zaprezentowano strukturę powiązań pomiędzy wewnętrznymi i zewnętrznymi ocenami ratingowymi

Ocena ratingowa ING Klasy ryzyka	S&P/Fitch IBCA Rating	Moody's Rating
1	AAA	Aaa
2	AA+	Aa1
3	AA	Aa2
4	AA-	Aa3
5	A+	A1
6	A	A2
7	A-	A3
8	BBB+	Baa1
9	BBB	Baa2
10	BBB-	Baa3
11	BB+	Ba1
12	BB	Ba2
13	BB-	Ba3
14	B+	B1
15	B	B2
16	B-	B3
17	CCC	Caa1
18	CC	Ca
19	C	C
20	D	C
21	D	C
22	D	C

Ekspozycje kapitałowe

W odniesieniu do ekspozycji kapitałowych Bank stosuje uproszczoną metodę ważenia ryzykiem zgodną z wymogami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. Z uwagi na specyfikę działalności spółki zależne nie identyfikują ekspozycji kapitałowych.

Definicja zdarzenia niewykonania zobowiązania na produktach klasyfikowanych do ekspozycji wynikających z transakcji rynków finansowych jest następująca:

- niewykonanie obowiązków wynikających z umowy i zawartych transakcji, w szczególności nie dokonanie przez klienta w terminie jakiegokolwiek wymaganej płatności,
- wystąpienie zdarzenia faktycznego lub prawnego stwarzającego ryzyko postawienia klienta w stan upadłości lub likwidacji,
- wystąpienie zdarzeń faktycznych lub prawnych, które powodują zwiększenie ryzyka niewywiązania się przez klienta z zobowiązań powstałych z tytułu transakcji, a w szczególności:
  - istotne, trwałe pogorszenie się sytuacji gospodarczej lub finansowej klienta, w tym również ustanowienie zarządu przymusowego lub innego zarządcy nad przedsiębiorstwem klienta,
  - wszczęcie w stosunku do klienta jednego lub wielu postępowań sądowych, arbitrażowych, administracyjnych, egzekucyjnych lub zabezpieczających zmierzających do zaspokojenia roszczeń wierzycieli w stosunku do klienta,
  - zaprzestanie płacenia zobowiązań, uznanie na piśmie niemożności spłaty zobowiązań w terminie lub rozpoczęcie negocjacji z jednym lub kilkoma wierzycielami z zamiarem zmiany wysokości, podstawy prawnej lub terminu płatności zobowiązań,
  - niewykonanie lub nienależyte wykonanie przez klienta wymagalnych zobowiązań wynikających z jakiegokolwiek umowy zawartej z Bankiem lub inną instytucją finansową,
  - uzyskanie przez Bank z biura informacji gospodarczej informacji o zwłoce w wykonywaniu zobowiązań pieniężnych przez klienta,
- zostały podjęte działania zmierzające do podważenia uprawnień Banku wynikających z umowy, transakcji lub jakichkolwiek udzielonych zabezpieczeń, lub takie uprawnienia są w jakikolwiek inny sposób kwestionowane, w szczególności w drodze oświadczeń klienta o nieuznawaniu wiarygodności Banku lub dochodzenia przez klienta stwierdzenia nieważności umowy lub jakiegokolwiek transakcji przez właściwy organ,
- powstanie okoliczności, które mogłyby w opinii Banku mieć istotny negatywny wpływ na działalność lub sytuację (finansową lub inną) klienta, w szczególności na możliwość wykonania przez Bank jego uprawnień wynikających z umowy lub jakichkolwiek udzielonych zabezpieczeń,
- złożenie fałszywych lub poświadczających nieprawdę oświadczeń,
- nieustanowienie przez klienta zabezpieczenia dla wykonania jego zobowiązań z tytułu transakcji uzgodnionego pomiędzy klientem a Bankiem lub wystąpienie zdarzenia faktycznego lub prawnego powodującego częściową lub całkowitą nieważność, utratę, zmniejszenie lub pogorszenie warunków prawnych zabezpieczenia ustanowionego przez klienta lub podmiot zabezpieczający.

Realizując wymagania wynikające z konieczności stałego utrzymywania zgodności z zaawansowaną metodą wewnętrznych ratingów (AIRB) dla potrzeb szacowania regulacyjnego wymogu kapitałowego, opracowano, wdrożono, monitorowano i walidowano modele (lokalne i globalne) podstawowych parametrów ryzyka według wymagań metody AIRB:

- PD (prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania),
- LGD (straty dla Banku wynikającej z niewykonania zobowiązania przez klientów),
- EAD (zaangażowania klienta wobec Banku w momencie niewykonania zobowiązania)

dla klas aktywów objętych tą metodą.

Między innymi dla zaangażowań wobec przedsiębiorstw funkcjonują w Grupie następujące modele:

- dla segmentu klientów strategicznych, obejmującego firmy o rocznych przychodach ze sprzedaży powyżej 100 mln EUR:
  - globalny model ratingowy PD (ekspercko-statystyczny) Grupy ING, opracowany na poziomie Grupy ING z uwzględnieniem danych lokalnych i regularnie monitorowany na danych lokalnych,
  - globalne modele LGD i EAD (modele hybrydowe statystyczno-eksperckie) zbudowane także na poziomie Grupy ING z uwzględnieniem danych lokalnych i regularnie monitorowane na danych lokalnych.
- dla lokalnych segmentów firm średnich i dużych (klasa aktywów SME), obejmujących klientów o rocznych przychodach od 0,8 do 100 mln EUR:
  - lokalny model ratingowy PD (statystyczno-ekspercki), opracowany pod nadzorem Grupy ING w oparciu o dane wewnętrzne Banku, wykorzystywany w ING również jako model regionalny dla krajów Europy Środkowo-Wschodniej,
  - lokalne modele LGD i EAD (modele hybrydowe, statystyczno-eksperckie) zbudowane pod nadzorem ING na podstawie danych wewnętrznych Banku i wykorzystywane w ING jako modele regionalne dla krajów Europy Środkowo-Wschodniej.

Oprócz powyższych Grupa stosuje także modele globalne (centralne) dla ekspozycji wobec banków i innych instytucji finansowych oraz ekspozycji wobec rządów i jednostek samorządu terytorialnego, a także modele dla kredytowania specjalistycznego.

7.2 Stosowanie oszacowań wewnętrznych do innych celów niż obliczanie kwot ekspozycji ważonych ryzykiem

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A. wykorzystuje modele parametrów ryzyka PD, LGD i EAD zbudowane zgodnie z wymaganiami Części III, Tytułu II, Rozdziału 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r., które są wykorzystywane zarówno w procesie kalkulacji minimalnego wymogu kapitałowego, jak również w kluczowych procesach zarządzania ryzykiem - w pomiarze i zarządzaniu ekspozycją kredytową, procesie planowania i ustalania strategii oraz raportowaniu.

Ekspozycja kredytowa - pomiar i zarządzanie

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A. stosuje modele parametrów ryzyka PD, LGD i EAD w kluczowych obszarach związanych z pomiarem i zarządzaniem ekspozycjami kredytowymi, m.in. przy:

- obliczeniach kapitału regulacyjnego i ekonomicznego (kapitału wewnętrznego),
- szacowaniu wielkości odpisów aktualizacyjnych/rezerw,
- udzielaniu finansowania, wycenie kredytu, określaniu limitów referencyjnych i apetytu na ryzyko.

Każdy z ww. obszarów wykorzystuje pewne dopasowania parametrów do celów, jakie dany obszar realizuje.

Proces planowania i określania strategii

Prawny wymóg zapewnienia bezpiecznego poziomu kapitału regulacyjnego w Banku powiązany jest z utrzymywaniem bezpiecznego poziomu kapitału ekonomicznego. Planowanie i zarządzanie kapitałem ekonomicznym w Banku, realizowane jest w ramach określonych strategii rynkowych, których parametry stanowią parametry ryzyka metody AIRB, szacowane z wykorzystaniem odpowiednich modeli ryzyka kredytowego. Planowanie i zarządzanie kapitałem ekonomicznym w Banku ma na celu zapewnienie maksymalnego zwrotu na kapitale ekonomicznym przy akceptowalnym poziomie ryzyka. Miary te, w rozbiciu na poszczególne linie biznesowe, są regularnie raportowane do Zarządu Banku przez Departament Zarządzania Kapitałem. Metodologia planowania uwzględnia oczekiwany rozwój Grupy oraz spodziewane zmiany w otoczeniu zewnętrznym. Uzyskane wartości stanowią podstawę do oceny adekwatności oraz wyznaczenia limitów kapitałowych i strategii zarządzania ryzykiem kredytowym w ramach apetytu na ryzyko (RAS). Plan kapitałowy zatwierdzany jest przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku.

Raportowanie

Zespół Raportowania Ryzyka Kredytowego przygotowuje miesięczne raporty o ryzyku kredytowym dla całego portfela kredytowego. Dodatkowo Departament Rachunkowości generuje obowiązkowe kwartalne raporty o aktywach ważonych ryzykiem i minimalnym kapitale regulacyjnym / współczynniku wypłacalności. Podstawowym narzędziem do raportowania w Banku jest system Vortex, który jest częścią zintegrowanego środowiska do zarządzania ryzykiem kredytowym o nazwie Vantage. Vortex jest jednocześnie globalną bazą danych o ryzyku kredytowym, dostarczającą szczegółowych informacji o różnych aspektach ekspozycji kredytowych, zarówno na poziomie transakcyjnym, jak i na różnych poziomach agregacji. Vortex umożliwia generowanie raportów w różnych przekrojach merytorycznych z wykorzystaniem informacji o poziomach takich parametrów ryzyka jak np.: PD, LGD, EAD, EC, RWA, minimalnym kapitale regulacyjnym, saldzie i zabezpieczeniach. Dane są dostępne dla uprawnionych użytkowników (według określonych praw dostępu) z obszaru Ryzyka, Finansów i Front Office na wszystkich szczeblach zarządzania.

7.3 Proces zarządzania ograniczeniem ryzyka kredytowego oraz uznawania technik ograniczenia ryzyka kredytowego

Bank

Zabezpieczenia są istotnym czynnikiem ograniczania ryzyka kredytowego, tym niemniej nie mogą zastępować zdolności kredytowej finansowanego podmiotu, która jest czynnikiem warunkującym udzielenie ekspozycji kredytowej.

Ustanowione zabezpieczenia spełniają następującą rolę:

- finansową:
  - mają ograniczyć straty na ekspozycji kredytowej w przypadku materializacji ryzyka kredytowego tzn. zaprzestania regulowania umownych zobowiązań przez dłużnika,
  - mogą być uwzględniane w procesie szacowania wymogów kapitałowych na ryzyko kredytowe oraz szacowania rezerw kolektywnych dla portfela kredytowego z tytułu utraty wartości aktywów, jeśli spełniają warunki określone w regulacjach bankowych dotyczących zabezpieczeń. Przypisane poszczególnym kategoriom zabezpieczeń stopy odzysku, zostały wyznaczone na podstawie odpowiedniego modelu LGD,
- pozafinansową:
  - zwiększają uprawnienia kontrolne Banku jako wierzyciela przez ograniczenie możliwości dysponowania przez dostawcę zabezpieczenia majątkiem obciążonym na rzecz Banku,

- wzmacniają pozycję negocjacyjną Banku w stosunku do dłużnika (klienta), innych wierzycieli dłużnika i dostawcy zabezpieczenia.

Bank stosuje następujące techniki ograniczania ryzyka kredytowego:

- ochronę kredytową rzeczywistą związaną z zabezpieczeniami rzeczowymi,
- ochronę kredytową nierzeczywistą związaną z zabezpieczeniami osobistymi.

Zmniejszenie ryzyka kredytowego Banku z tytułu ekspozycji kredytowej w sytuacji niewykonania zobowiązania przez dłużnika, jego niewypłacalności, upadłości lub innego przypadku naruszenia umowy kredytowej, regulaminu i/lub umowy zabezpieczeń w przypadku:

- ochrony kredytowej rzeczywistej wynika z prawa Banku do upłynnienia, dokonania transferu lub przejęcia, bądź zatrzymania określonych aktywów, lub
- ochrony kredytowej nierzeczywistej wynika ze zobowiązania strony trzeciej do zapłacenia określonej kwoty.

Regulacje Banku w zakresie zabezpieczeń zawierają m.in.:

- wskazanie kryteriów dotyczących uznawania zabezpieczeń w procesie kalkulacji wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe,
- określenie generalnych zasad, którymi Bank kieruje się przy wyborze zabezpieczeń, z uwzględnieniem poziomu akceptowalnego ryzyka kredytowego,
- określenie szczegółowych zasad dla poszczególnych rodzajów zabezpieczeń rzeczowych i osobistych uczestniczących w szacowaniu odzysków (m.in. w zakresie ustalania wartości zabezpieczenia, wymogów w zakresie ubezpieczenia przedmiotu zabezpieczenia rzeczowego, preferowanych form prawnych zabezpieczenia, wymogów dotyczących podmiotów udzielających zabezpieczeń osobistych, pozostałych wymogów dotyczących zabezpieczeń osobistych i rzeczowych).

Ponadto regulacje Banku w zakresie zabezpieczeń uwzględniają szczególnie te aspekty Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r., które dotyczą kwestii stosowania modeli LGD, pewności prawnej zabezpieczeń i ich monitorowania.

Regulacje Banku określają również sposób prezentacji i zatwierdzania zabezpieczeń w procesie udzielania ekspozycji kredytowej oraz zasady prezentacji i zatwierdzania monitoringu zabezpieczeń.

Pewność prawną i zakres jurysdykcji przypisanej do stosowanych instrumentów ograniczających ryzyko Bank zweryfikował w zewnętrznej, renomowanej kancelarii prawnej.

W 2015 r. wdrożono wymóg wynikający z art. 194 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. dotyczącego pozyskiwania pisemnych opinii prawnych do dokumentacji zabezpieczeń potwierdzających ich skuteczność i egzekwowalność w odpowiedniej jurysdykcji (której podlega dane zabezpieczenie).

W procesie doboru zabezpieczeń Bank dąży do optymalizacji katalogu zabezpieczeń danej ekspozycji kredytowej, czemu służy:

- wybór w pierwszej kolejności zabezpieczeń o jak najwyższej stopie odzysku, a jednocześnie o mało kosztownym monitoringu,
- różnicowania (dywersyfikacji) typów zabezpieczeń danej ekspozycji kredytowej,
- unikanie zabezpieczeń tej samej ekspozycji kredytowej, które są ze sobą skorelowane w taki sposób, że pogorszenie jakości jednego z zabezpieczeń spowoduje pogorszenie jakości innego zabezpieczenia.

ING Lease (Polska) Sp. z o.o. (ING LP)

Podstawowym zabezpieczeniem transakcji leasingowych jest fakt, że firma leasingowa jest właścicielem przedmiotów finansowanych w ramach umowy leasingowej. Takie zabezpieczenie spełnia zarówno rolę finansową jak i pozafinansową.

Sprzedaż finansowanego aktywa w przypadku konieczności wypowiedzenia umowy leasingowej zmniejsza lub całkowicie eliminuje stratę na ekspozycji kredytowej. Dodatkowo odsprzedawalność finansowanego aktywa wpływa na poziom LGD (stopa odzysku przypisana jest poszczególnym rodzajom przedmiotów leasingu) a co za tym idzie na poziom rezerw zarówno kolektywnych jak i celowych. Odsprzedawalność przedmiotów leasingu oceniana jest metodą ekspercką na etapie wnioskowania o leasing i jest jednym z podstawowych parametrów branych pod uwagę przy ocenie wnioskowanych transakcji leasingowych i wpływających na ostateczną decyzję kredytową (nierzadko jest to parametr bardziej istotny niż sytuacja finansowa klienta).

Dzięki własności przedmiotu leasingu po stronie firmy leasingowej, ING LP po wypowiedzeniu umowy leasingu może przejąć fizyczną kontrolę nad przedmiotem i jako właściciel sprzedać go stronie trzeciej po cenie rynkowej uzgodnionej między leasingodawcą a potencjalnym nabywcą. Groźba utraty przedmiotu leasingu przez leasingobiorcę powoduje, że klienci często spłacają w pierwszej kolejności zaległe zadłużenie w stosunku do firm leasingowych a dopiero w następnej kolejności innym podmiotom (szczególnie jeśli wartość rynkowa przedmiotu leasingu przewyższa ekspozycję kredytową lub finansowany przedmiot jest kluczowy dla działalności klienta).

ING Commercial Finance S.A. (ING CF)

Podstawowym zabezpieczeniem finansowania udzielonego w formie faktoringu jest cesja wierzytelności handlowych nabytych przez ING CF. Udzielone klientowi finansowanie powinno zostać spłacone przez odbiorców z wierzytelności przekazanych do faktoringu przez klienta. W przypadku faktoringu pełnego dodatkowym źródłem spłaty jest firma ubezpieczająca ryzyko niewypłacalności dłużnika. Powoduje to rozproszenie ryzyka kredytowego i ogranicza potencjalną stratę na ekspozycji faktoringowej w przypadku problemów finansowych klienta.

Zabezpieczenia uwzględniane są w procesie szacowania wymogów kapitałowych na ryzyko kredytowe oraz rezerw.

Regulacje ING CF w zakresie zabezpieczeń zawierają wskazanie zasad ustalania wartości i monitorowania zabezpieczeń oraz kryteriów uznawania zabezpieczeń w procesie kalkulacji wymogu kapitałowego. Każdemu zabezpieczeniu jest przypisana odpowiednia stopa odzysku w modelu LGD.

7.4 Mechanizmy kontroli systemów ratingowych

Przegląd i ocena ryzyka kredytowego

Funkcje komercyjne, realizujące działania skutkujące powstaniem ryzyka kredytowego, są oddzielone od procesu oceny ryzyka transakcji i ryzyka klienta (zasada „dwóch par oczu”). Ocena ryzyka kredytowego (realizowana przez Menedżera Ryzyka) przeprowadzana jest niezależnie od oceny funkcji komercyjnych (realizowanych przez Doradcę Klienta). W procesie określania klasy ryzyka i ustalania ratingu uczestniczą: Właściciel Ratingu (Doradca Klienta) oraz Menedżer Ryzyka.

Właściciel Ratingu dokonuje wprowadzenia danych finansowych dotyczących klienta i ponosi odpowiedzialność za prawidłowość określenia wstępnej klasy ryzyka (ratingu) oraz dokonywanie przeglądów i aktualizacji ratingu. W danym momencie może być tylko jeden Właściciel Ratingu danego klienta. W przypadku klientów posiadających klasę ryzyka od 18 do 22, których ekspozycja jest tzw. „kredytem trudnym”, Właścicielem Ratingu zostaje jednostka zajmująca się restrukturyzacją

i windykacją kredytu (tj. Departament Kredytów Zwiększonego Ryzyka). Właściciel Ratingu określa propozycję ratingu z wykorzystaniem modelu ratingowego dedykowanego dla danej grupy klientów. Rating ostateczny jest określany przez Menedżera Ryzyka, a w przypadku zgłoszenia apelacji - przez Sędziego Apelacyjnego.

Menedżer Ryzyka jest odpowiedzialny za:

- zweryfikowanie poprawności wyboru odpowiedniego modelu ratingowego w przypadku danego klienta,
- zweryfikowanie prawidłowości wprowadzonych danych finansowych i niefinansowych,
- dokonanie oceny jakości danych finansowych, które nie podlegały audytowi,
- określenie ratingu ostatecznego.

Wyniki zastosowania modeli ratingowych mogą podlegać arbitralnym korektom, poprzez ustalanie docelowych klas ryzyka w procesie tzw. apelacji ratingu. Ustalanie ratingu w procesie apelacji może być rozpoczęte w przypadku występowania różnicy co najmniej jednej klasy ryzyka (zarówno w górę jak i w dół) pomiędzy klasą ryzyka proponowaną przez model ratingowy, a propozycją osoby zgłaszającej wniosek o apelację ratingu. Zgłoszenie apelacji ratingu następuje, gdy pojawiły się okoliczności, które nie zostały (jeszcze) ujęte w modelu ratingu, ale które mogą wywierać (zazwyczaj negatywny) wpływ na ocenę zdolności do spłaty kredytu przez klienta, w szczególności:

- klient nie spłacił lub można przypuszczać, że nie spłaci zobowiązań finansowych którejkolwiek stronie,
- wystąpiły poważne zakłócenia działalności klienta,
- pojawiły się zmiany w ustawodawstwie, która mogą wywrzeć znaczący wpływ na wyniki finansowe klienta.

W Grupie funkcjonuje scentralizowany system informatyczny wspierający proces ratingowy, wykorzystywany w ING Group, zapewniający między innymi scentralizowane gromadzenie ratingów klientów.

Częstotliwość przeglądów oraz ewentualnych aktualizacji nadanych ratingów

Przegląd ratingu może być zainicjowany wyłącznie przez Właściciela Ratingu. W przypadku dokonywania przeglądu ratingu obowiązują następujące zasady:

- rating musi być poddawany przeglądowi w cyklu przynajmniej rocznym. Rating jest uważany za przeterminowany po upływie najpóźniej 12 miesięcy od daty ostatniego zatwierdzenia ratingu,
- Właściciel Ratingu podejmuje odpowiednie działania w celu przeprowadzenia przeglądu ratingu dla klientów kredytowych. Okresowy przegląd ratingu powinien zostać przeprowadzony przez Właściciela Ratingu w przypadku, gdy wartość jednego lub kilku czynników ryzyka uległa istotnej zmianie. Okoliczności wymagające dokonania ponownego przeglądu ratingu obejmują np. zmianę ratingu ryzyka podmiotu dominującego lub zmianę jednego z czynników jakościowych w modelu ryzyka,
- w przypadku braku przeprowadzonego przeglądu ratingu do końca 18 miesiąca od daty ostatniego zatwierdzenia ratingu, następuje jego automatyczne obniżenie, a po kolejnych sześciu miesiącach - wygaśnięcie (z zastrzeżeniem, że automatyczne obniżenie i wygaśnięcie nie dotyczy ratingów klientów nieregularnych).

7.5 Opis czynników, które miały wpływ na poniesione straty w poprzednim okresie

W ramach procesu zarządzania modelami ryzyka kredytowego ING Bank Śląski S.A. weryfikuje poziom i źródła strat monitorując m.in.:

- współczynnik niewykonania zobowiązań (tzw. stopa „default”),
- poziom strat według parametru LGD, w tym jego składowe (stopa uzdrowień/stopa braku strat, stopy odzysków z zabezpieczeń, stopy odzysków z niezabezpieczonych części długów, itd.),
- współczynnik konwersji CCF (dla różnych modeli EAD i różnych typów produktów).

W tabelach poniżej przedstawiono wartości parametrów PD, LGD, wartości ekspozycji (READ), aktywów ważonych ryzykiem (RWA) oraz udział RWA w wartości ekspozycji (RWA/READ) w podziale na klasy ekspozycji objęte metodą AIRB z uwzględnieniem portfela bez utraty i z utratą wartości (czyli w stanie niewykonania zobowiązania) według stanów na ostatni dzień roku kalendarzowego w latach 2012-2017 oraz roczną zmianę tych wartości w ujęciu procentowym.

	Stan na koniec roku	Średnie PD (ważone READ)	Średnie LGD (ważone READ)	READ (w mln PLN)	RWA (w mln PLN)	Udział RWA w wartości ekspozycji (RWA/READ)
Instytucje	2017	0,14%	20,92%	6 146,1	1 319,9	21,47%
	2016	0,17%	26,32%	5 357,4	1 084,8	20,25%
	2015	0,15%	10,18%	5 300,6	1 314,2	24,79%
	2014	0,19%	16,52%	6 905,0	1 957,9	28,35%
	2013	0,14%	34,06%	4 884,9	1 464,9	29,99%
	2012	0,20%	34,72%	4 187,1	1 022,0	24,41%
Przedsiębiorstwa	2017	5,10%	28,36%	52 005,5	25 709,0	49,44%
	2016	4,84%	27,95%	46 872,4	22 360,4	47,70%
	2015	5,73%	29,88%	42 165,0	22 464,8	53,28%
	2014	6,32%	29,50%	36 027,0	17 971,2	49,88%
	2013	7,67%	29,69%	29 319,7	17 344,6	59,16%
	2012	7,39%	28,42%	29 061,8	17 754,9	61,09%
Razem AIRB	2017	4,58%	27,58%	58 151,6	27 028,9	46,48%
	2016	4,36%	27,78%	52 229,8	23 445,3	44,89%
	2015	5,10%	27,68%	47 465,6	23 779,0	50,10%
	2014	5,34%	27,41%	42 932,0	19 929,1	46,42%
	2013	6,60%	30,32%	34 204,6	18 809,5	54,99%
	2012	6,49%	29,22%	33 249,0	18 776,9	56,47%

Wyniki na poziomie całkowitego portfela pokrytego metodą AIRB odzwierciedlają w głównej mierze charakterystykę klasy ekspozycji wobec przedsiębiorstw z uwagi na jej wysoki udział w wartości READ ogółem.

Zmiana w ujęciu procentowym (r/r)	Rok	Średnie PD (ważone READ)	Średnie LGD (ważone READ)	READ (w mln PLN)	RWA (w mln PLN)	Udział RWA w wartości ekspozycji (RWA/READ)
Instytucje	2017	-17,65%	-20,52%	14,72%	21,67%	6,03%
	2016	6,25%	158,55%	1,07%	-17,45%	-18,33%
	2015	-15,79%	-38,38%	-23,23%	-32,88%	-12,56%
	2014	37,96%	-51,50%	41,35%	33,66%	-5,45%
	2013	-32,48%	-1,89%	16,66%	43,33%	22,86%
Przedsiębiorstwa	2017	5,35%	1,46%	10,95%	14,98%	3,64%
	2016	-15,48%	-6,44%	11,16%	-0,46%	-10,46%
	2015	-9,42%	1,27%	17,04%	25,00%	6,81%
	2014	-17,58%	-0,65%	22,88%	3,61%	-15,68%
Razem AIRB	2017	5,05%	-0,72%	11,34%	15,29%	3,55%
	2016	-14,68%	0,36%	10,04%	-1,40%	-10,40%
	2015	-4,31%	0,99%	10,56%	19,32%	7,92%
	2014	-19,04%	-9,59%	25,52%	5,95%	-15,59%
	2013	1,71%	3,78%	2,87%	0,17%	-2,62%

W 2017 r. na portfelu pokrytym metodą AIRB zanotowano wzrost wartości RWA o ok. 15%. Przyczyną tego spadku jest między innymi wzrost średnioważonego PD o ok. 5% oraz wzrost READ o ok. 11%.

Poniżej przedstawiono wyniki weryfikacji historycznej (backtesting) parametrów PD i LGD poprzez porównanie ich średniej wartości modelowej do wartości zrealizowanych w określonym przedziale czasowym w podziale na klasy ekspozycji objęte metodą AIRB.

W tabelach poniżej pokazano porównanie średniej wartości jednorocznego PD oszacowanej na dzień 31.12.2016 r. dla portfela bez utraty wartości z zaobserwowanym podczas monitoringu modelu w 2017 roku wskaźnikiem niewykonania zobowiązania dla tej grupy klientów.

Ekspozycje wobec przedsiębiorstw

Wskaźniki	Średnie PD (ważone READ) na dzień 31.12.2016 r.	Obserwowany wskaźnik niewykonania zobowiązania na moment monitoringu w 2017
Model CL (ok.24% portfela - portfel bez utraty wartości)	0,72%	1,49%
Model SME PD (ok.54 % portfela - portfel bez utraty wartości)	2,06%	2,50%
Pozostałe modele (ok. 21% portfela - portfel bez utraty wartości)	1,73%	n/a*

*) Brak możliwości przeprowadzenia wiarygodnego backtestingu statystycznego z uwagi na niewystarczającą liczbę przypadków niewykonania zobowiązania.

Ekspozycje wobec instytucji

Wskaźniki	Średnie PD (ważone READ) na dzień 31.12.2016r.	Obserwowany wskaźnik niewykonania zobowiązania na moment monitoringu w 2017
Średnie PD (ważone READ) na dzień (portfel bez utraty wartości)	0,17%	n/a*

*) Brak możliwości przeprowadzenia wiarygodnego backtestingu statystycznego z uwagi na niewystarczającą liczbę przypadków niewykonania zobowiązania.

Informacje w dłuższej perspektywie czasowej - przedsiębiorstwa:

Wskaźniki	Średnie PD (ważone READ)*				Obserwowany wskaźnik niewykonania zobowiązania			
	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
Model CL	1,23%	1,24%	0,72%	0,71%	0,89%	1,41%	1,40%	1,02%
Model SME PD	4,31%	3,51%	2,52%	2,31%	2,85%	2,53%	2,50%	2,51%
Pozostałe modele	1,80%	2,08%	2,05%	2,17%	n/a**	n/a**	n/a**	n/a**

*) PD wyznaczone na koniec roku poprzedzającego rok monitoringu.

**) Brak możliwości przeprowadzenia wiarygodnego backtestingu statystycznego z uwagi na niewystarczającą liczbę przypadków niewykonania zobowiązania.

Kolejna tabela zawiera średnią wartość oczekiwanego LGD z modelu SME LGD na dzień 31.12.2016 r. oszacowaną na wieloletnim szeregu czasowym dla portfela bez utraty wartości oraz obserwowany (zrealizowany) wskaźnik straty dla tych klientów.

Ekspozycje wobec przedsiębiorstw

Wskaźniki	Średnie LGD (ważone READ) na dzień 31.12.2016 r	Obserwowany wskaźnik straty (ważony READ)
Model ML-CORP (ok. 25% portfela - portfel bez utraty wartości)	33,37%	25,68%
Model SME CEE (ok. 46 % portfela - portfel bez utraty wartości)	32,79%	49,00%*
Model ML-LEASE (ok. 10 % portfela - portfel bez utraty wartości)	11,59%	13,18%**
Pozostałe modele (ok. 19% portfela - portfel bez utraty wartości)	13,96%	n/a***

*) po uwzględnieniu tylko przypadków zakończonych, obserwowana wartość wskaźnika wynosi 25%

**) Wskaźnik straty po wyłączeniu jednego przypadku skrajnego, bez wyłączenia wskaźnik ten wynosi 14,95%

***) Brak możliwości przeprowadzenia wiarygodnego backtestingu statystycznego z uwagi na niewystarczającą liczbę przypadków niewykonania zobowiązania.

Ekspozycje wobec instytucji

Wskaźniki	Średnie LGD (ważone READ) na dzień 31.12.2016r.	Obserwowany wskaźnik straty
Średnie LGD (ważone READ) na dzień 31.12.2016 r. (portfel bez utraty wartości)	26,32%	n/a*

*) Brak możliwości przeprowadzenia wiarygodnego backtestingu statystycznego z uwagi na niewystarczającą liczbę przypadków niewykonania zobowiązania

Informacje w dłuższej perspektywie czasowej - przedsiębiorstwa:

Wskaźniki	Średnie LGD (ważone READ)*				Obserwowany wskaźnik straty			
	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
Rok przeprowadzenia monitoringu								
Model ML-CORP	34,85%	35,75%	37,93%	34,83%	29,11%	31,39%	24,99%	23,08%
Model SME CEE	28,87%	29,95%	31,58%	35,52%	36,53%	33,40%	29,24%	41%
Model ML-Lease	9,09%	9,61%	9,88%	10,93%	20,00%	11,40%	n/a***	12,9%****
Pozostałe modele	22,97%	26,41%	16,72%	15,05%	n/a**	n/a**	n/a**	n/a**

*) Średnie LGD na dzień końca roku poprzedzającego rok monitoringu.

***) Brak możliwości przeprowadzenia wiarygodnego backtestingu statystycznego z uwagi na niewystarczającą liczbę przypadków niewykonania zobowiązania.

****) W 2015 dla modelu ML-Lease nie został przeprowadzony backtest parametru LGD.

*****) Wskaźnik straty po wyłączeniu jednego przypadku skrajnego, bez wyłączenia wskaźnik ten wynosi 27,8%.

Wyższa oczekiwana wartość parametru LGD względem obserwowanego wskaźnika straty w badanym okresie odzwierciedla wymaganą konserwatywność oszacowań modelu.

Poniżej przedstawiono wyniki backtestu parametru CCF dla modelu SME CEE. Backtest został przeprowadzony tylko dla kart kredytowych i kredytów w rachunku bieżącym (overdraft), ponieważ tylko dla tych produktów liczba analizowanych przypadków niewykonania zobowiązania pozwala na przeprowadzenie wiarygodnych analiz. Backtesting przeprowadzono dla ekspozycji wobec przedsiębiorstw MŚP (inaczej SME) objętych wewnętrznymi modelami SME EAD, które stanowią niemal połowę łącznej wartości ekspozycji READ wobec przedsiębiorstw. Pozostała część ekspozycji wobec przedsiębiorstw oraz klasa ekspozycji wobec instytucji stanowią portfele z niską liczbą przypadków niewykonania zobowiązania, dla których przeprowadzenie wiarygodnego backtestingu statystycznego nie jest możliwe.

Produkt	Data obserwacji	Liczba obserwacji	Obserwowany CCF	Modelowy CCF
Karty kredytowe		144	-1253%	0%
Karty kredytowe	2012-06-30	20	-168%	0%
Karty kredytowe	2013-06-30	27	-149%	0%
Karty kredytowe	2014-06-30	36	-2882%	0%
Karty kredytowe	2015-06-30	35	-550%	0%

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Informacje o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczące adekwatności kapitałowej oraz zmiennych składników wynagrodzeń za rok 2017

(w mln zł)

Produkt	Data obserwacji	Liczba obserwacji	Obserwowany CCF	Modelowy CCF
Karty kredytowe	2016-06-30	26	-1925%	0%
Kredyt w rachunku bieżącym		335	-1056%	0%
Kredyt w rachunku bieżącym	2012-06-30	30	-4686%	0%
Kredyt w rachunku bieżącym	2013-06-30	59	-743%	0%
Kredyt w rachunku bieżącym	2014-06-30	72	-1628%	0%
Kredyt w rachunku bieżącym	2015-06-30	70	-705%	0%
Kredyt w rachunku bieżącym	2016-06-30	104	-25%	0%

Bardzo niskie wartości obserwowanego CCF wynikają przede wszystkim ze zmniejszającego się salda ekspozycji przed zdarzeniem default.

W poniższej tabeli można znaleźć informacje na temat wartości modelowego CCF dla modelu SME EAD. Parametry te są stałe w czasie.

Produkt	Modelowy CCF
Karty kredytowe	0%
Kredyt w rachunku bieżącym	0%
Pożyczki terminowe	100%
Revolvingi	20%
Gwarancje	74%
Letters od Credit	74%

7.6 Średnia waga ryzyka ekspozycji ważonych ryzykiem w podziale na klasy jakości dłużnika

W poniższej tabeli zaprezentowano średnią wagę ryzyka ekspozycji ważonych ryzykiem w podziale na klasy jakości dłużnika.

Rating	Średnia waga ryzyka			
	Ekspozycje wobec instytucji	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw - MŚP	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw - kredytowanie specjalistyczne	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw - inne
1	-	-	-	241,27%
2	-	-	-	-
3	12,47%	-	-	-
4	4,53%	-	-	-
5	12,08%	-	7,00%	5,91%
6	24,45%	-	-	19,49%
7	30,49%	-	14,31%	24,51%
8	26,74%	21,23%	56,79%	29,06%
9	22,44%	37,92%	5,74%	27,82%
10	32,14%	32,00%	14,71%	38,21%
11	97,33%	45,07%	27,63%	45,39%
12	132,75%	39,03%	25,61%	56,09%
13	94,02%	48,80%	20,51%	72,98%
14	61,26%	55,54%	46,01%	83,14%
15	130,65%	61,77%	74,86%	86,07%
16	160,16%	61,59%	-	106,64%
17	257,60%	74,02%	10,88%	107,72%
18	-	86,71%	74,45%	49,76%
19	-	85,71%	-	78,85%
20	115,01%	126,33%	46,39%	124,95%
21	-	2,47%	-	57,61%
22	-	32,51%	-	40,73%

8. Informacje dotyczące ryzyka operacyjnego

8.1 Ogólny opis procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A. zarządza ryzykiem operacyjnym kierując się wymogami wynikającymi z przepisów prawa, rekomendacjami i uchwałami Komisji Nadzoru Finansowego i innych regulatorów.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym jest integralnym elementem procesu zarządzania w Grupie Kapitałowej ING Banku Śląskiego, co oznacza, że informacje uzyskane w procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym są uwzględniane w procesach decyzyjnych dotyczących działalności biznesowej

System zarządzania ryzykiem operacyjnym został opracowany zgodnie z zasadą proporcjonalności tzn. z uwzględnieniem charakteru, skali i złożoności działalności, a także istotności procesów oraz profilu ryzyka operacyjnego Banku. Dotyczy on wszystkich sfer działalności Banku oraz działalności Grupy kapitałowej Banku, współpracy z outsourcerami, klientami, partnerami i stanowi spójną, stałą praktykę obejmującą następujące elementy:

- identyfikację i ocenę ryzyka,
- ograniczanie ryzyka,
- wykonywanie kontroli,
- monitorowanie i zapewnienie jakości.

Nadzór nad zarządzaniem ryzykiem operacyjnym w Banku sprawuje Rada Nadzorcza Banku, w spółkach zależnych Rady Nadzorcze spółek zależnych, które na podstawie okresowej informacji zarządczej, dokonują oceny efektywności działań w tym zakresie.

Zarząd Banku oraz Zarządy spółek zależnych, po uzyskaniu zgody Rad Nadzorczych, określają strategię zarządzania ryzykiem operacyjnym, wprowadzając spójny pakiet wewnętrznych dokumentów normatywnych regulujących zakres, zasady i obowiązki pracowników Banku oraz spółek zależnych w obszarze zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Szczególnie istotną rolę w zapewnieniu ciągłości i spójności zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. pełnią Komitety Ryzyka Niefinansowego (Komitety Ryzyka Niefinansowego w ING Banku Śląskim S.A i jego grupy zadaniowe a także Komitety Ryzyka Niefinansowego w spółkach zależnych) obejmujące zakresem ryzyko operacyjne.

Bank utrzymuje kompletną, spójną i transparentną strukturę zarządzania ryzykiem operacyjnym z jasno przypisanym zakresem zadań i odpowiedzialności.

Struktura zarządzania ryzykiem operacyjnym uwzględnia zakres i specyfikę działalności prowadzonej przez Bank oraz spółki zależne, istniejące linie biznesowe, segmenty klientów oraz grupy produktowe. Struktura zarządzania uwzględnia Model trzech linii obrony.

Pierwsza linia obrony

Stanowią ją jednostki biznesowe oraz organizacyjne Banku wspierające operacyjnie Biznes. Pierwsza linia obrony odpowiedzialna jest za opracowanie, wdrożenie i wykonywanie kontroli ograniczających ryzyko.

W zakres odpowiedzialności wchodzi w szczególności:

- przeprowadzanie ocen ryzyka i podejmowanie działań ograniczających w celu utrzymania poziomu ryzyka zgodnego z wyznaczonym apetytem na ryzyko,
- wdrożenie, stosowanie i testowanie mechanizmów kontrolnych wynikających z polityk i innych regulacji,
- rejestrowanie zdarzeń wewnętrznych i monitorowanie strat,
- utrzymywanie ciągłości działalności (ang. Business continuity).

Druga linia obrony

Stanowią ją:

- jednostki z obszaru:
  - ryzyka operacyjnego,
  - ryzyka braku zgodności (compliance),

- ryzyka prawnego,
- ryzyka kredytowego i rynkowego,
- ryzyka modeli,
- finansów,
- zarządzania zasobami ludzkimi oraz
- Departament Inspekcji Ryzyka Kredytowego,
- Departament Walidacji Modeli.

Druga linia obrony wspiera pierwszą linię obrony w zarządzaniu ryzykiem. Odpowiada za:

- wydawanie regulacji oraz zapewnienie metod i narzędzi zarządzania ryzykiem, w tym definiowanie i utrzymanie procesu zarządzania ryzykiem oraz wspieranie pierwszej linii obrony w trakcie realizacji tego procesu,
- weryfikowanie stosowania przez pierwszą linię obrony regulacji z zakresu ryzyka,
- przygotowywanie informacji zarządczej z zakresu ryzyka z uwzględnieniem ryzyk mających wpływ na realizację strategii Banku oraz ryzyk kluczowych,
- monitorowanie działań ograniczających ryzyko oraz zmian w profilu ryzyka,
- zapewnienie zatrudnienia wykwalifikowanej kadry w obszarze zarządzania ryzykiem.

Trzecia linia obrony

Stanowi ją Audyt Wewnętrzny, który zapewnia niezależną ocenę systemu kontroli wewnętrznej w odniesieniu do ryzyk zidentyfikowanych w procesach oraz zarządzania tymi ryzykami przez pierwszą i drugą linię obrony.

8.2 Stosowanie metody wyliczania wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka operacyjnego

Na potrzeby wymogu kapitału regulacyjnego na ryzyko operacyjne Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A. stosuje aktualnie metodologię BIA.

Do obliczenia wymogu kapitału ekonomicznego Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego wykorzystuje metodę zaawansowaną AMA.

Model stosowany przez Grupę Kapitałową ING Banku Śląskiego S.A. jest modelem hybrydowym łączącym rzeczywiste dane na temat strat z danymi zebranymi na podstawie ocen eksperckich. Opiera się na podejściu LDA (Loss Distribution Approach) do wyznaczania wymogów kapitałowych dokonując połączenia rozkładu częstości i rozkładu dotkliwości zdarzeń z obszaru ryzyka operacyjnego. Dotkliwość opisuje potencjalną wartość straty, natomiast częstość opisuje liczbę potencjalnych zdarzeń w ciągu roku. W ślad za wymogami KNF oraz europejskich regulatorów, model AMA Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. wykorzystuje cztery źródła danych:

- wewnętrzne dane dotyczące strat,
- zewnętrzne dane dotyczące strat,
- analizy scenariuszowe,
- czynniki otoczenia gospodarczego i kontroli wewnętrznej.

Model AMA uwzględnia zarówno zdarzenia i potencjalne ryzyka o wysokiej częstości występowania charakteryzujące się niską dotkliwością jak również zdarzenia i potencjalne ryzyka o niskiej częstości występowania jednak o wysokiej dotkliwości dzięki czemu zapewnia adekwatny poziom kapitału w przypadku wystąpienia nieoczekiwanych zdarzeń.

8.3 Informacje o sumach strat brutto z tytułu ryzyka operacyjnego

W 2017 roku Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A. odnotowała straty z tytułu ryzyka operacyjnego¹ na poziomie 6,6 mln PLN, w tym ING Bank Śląski S.A. 6,6 mln PLN, natomiast pozostałe spółki nie wykazały materialnych strat.

Rozkład strat rzeczywistych Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. w rodzajach i kategoriach zdarzeń ze stratami $\geq 0,1$ mln PLN

Lp.	Rodzaj zdarzenia	Kategoria zdarzenia	Kwota strat brutto w mln PLN
1.	Klienci, produkty i praktyki operacyjne	Wady produktów	2,7
2.	Szkody związane z aktywami rzeczowymi	Kłęski żywiołowe i inne zdarzenia	1,5
3.	Wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	Wprowadzanie do systemu, wykonywanie, rozliczanie i obsługa transakcji (błędy systemowe i pracownicze)	1,4
4.	Oszustwa zewnętrzne	Kradzież i oszustwo	0,7
5.	Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwa w miejscu pracy	Stosunki pracownicze	0,1
6.	Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwa w miejscu pracy	Podziały i dyskryminacja	0,1
7.	Zakłócenia działalności banku i awarie systemów	Systemy	0,1
Suma strat			6,6

Bank nie przekroczył ustanowionego limitu strat rzeczywistych określonego przez Zarząd i Radę Nadzorczą w „Deklaracji Apetytu na Ryzyko Niefinansowe Zarządu ING Banku Śląskiego na rok 2017”. Poziom wykorzystania limitu strat rzeczywistych wyniósł 18,52 %.

Jednocześnie, w rezultacie odzysków bezpośrednich i odszkodowań z ubezpieczeń Bank odzyskał kwotę 0,6 mln PLN, co stanowi 9% kwoty ogólnych strat rzeczywistych brutto.

Największe straty z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego były efektem:

- roszczeń prawnych dotyczących zastrzeżeń klientów do zapisów w umowach produktowych,
- szkód majątkowych: naruszenia bezpieczeństwa osób i zasobów,
- błędów w przetwarzaniu: niedoborów gotówki, błędów w realizacji zleceń, błędnej obsługi zajęć egzekucyjnych,
- oszustw zewnętrznych: zewnętrznych przestępstw elektronicznych (skimming, płatności internetowe, phishing).

¹ W zakres strat z tytułu ryzyka operacyjnego wchodzi również straty wynikające z ryzyka braku zgodności oraz ryzyka prawnego.

Działania ograniczające negatywne konsekwencje finansowe zdarzeń ryzyka operacyjnego skupiały się przede wszystkim na:

- Efektywnym zarządzaniu regułami przeciwdziałania oszustwom,
- Realizacji Polityki Edukacji w celu podniesienia świadomości klientów,
- Bieżącym monitorowaniu ryzyka i trendów w zakresie oferowanych produktów, usług oraz procesów,
- Dalszym podnoszeniu poziomu bezpieczeństwa usług bankowości internetowej wykorzystywanych przez klientów detalicznych i korporacyjnych,
- Cyklicznych szkoleniach pracowników m.in. w zakresie procedur produktowych, etyki, zasad ochrony tajemnicy bankowej,
- Doskonaleniu mechanizmów zabezpieczeń urządzeń zewnętrznych i obiektów Banku oraz usprawnienie centralnego systemu zarządzania bezpieczeństwem fizycznym. Ryzyko strat finansowych w tej kategorii zdarzeń jest również ograniczane poprzez transfer ryzyka na rynek ubezpieczeniowy.

II. Polityka zmiennych składników wynagrodzeń

Wprowadzenie

ING Bank Śląski S.A., zwany dalej Bankiem, zobowiązany jest na mocy Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. oraz ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 128 z późn. zm.), zwanej dalej „Ustawa Prawo bankowe”, ogłaszać w sposób ogólnie dostępny informacje o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczące Polityki zmiennych składników wynagrodzeń.

Na mocy „Polityki ujawniania informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zmiennych składników wynagrodzeń w ING Banku Śląskim S.A.” ujawnia się informacje dotyczące Polityki zmiennych składników wynagrodzeń ING Banku Śląskiego S.A.

1. Informacja jakościowa

1.1 Informacje dotyczące procesu decyzyjnego stosowanego przy ustalaniu polityki w zakresie wynagrodzeń, liczby posiedzeń organizowanych w danym roku obrachunkowym przez organ zarządzający pełniący nadzór nad wynagrodzeniami, w tym informacje na temat składu i zakresu zadań Komitetu Wynagrodzeń i Nominacji, konsultanta zewnętrznego, z którego usług skorzystano przy ustalaniu polityki w zakresie wynagrodzeń, oraz roli odpowiednich zainteresowanych stron

W związku z wejście w życie Wytycznych Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego dotyczących prawidłowej polityki wynagrodzeń, o których mowa w art. 74 ust. 3 i 75 ust. 2 dyrektywy 2013/36/UE i ujawniania informacji zgodnie z art. 450 rozporządzenia (UE) nr 575/2013, od 1 stycznia 2017 roku wdrożono nowy dokument - Politykę wynagradzania pracowników w Grupie Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. Dokument określa kluczowe założenia kształtowania polityki wynagrodzeń stosowanej w celu przyciągania i utrzymania pracowników poprzez zapewnianie konkurencyjnego rynkowo poziomu wynagrodzeń oraz definiuje składniki wynagrodzeń.

W zakresie wynagrodzeń zmiennych Bank wdrożył Politykę zmiennych składników wynagrodzeń Identified Staff ING Banku Śląskiego S.A. (Polityki), Regulamin Wynagradzania Członków Zarządu ING Banku Śląskiego S.A., Regulamin premiowania Identified Staff ING Banku Śląskiego S.A. oraz Regulamin Planu Akcji Fantomowych ING Banku Śląskiego S.A.

Treść wymienionych regulacji została opracowana przez zespół pod kierownictwem Dyrektora Banku - Obszar HR. W trakcie prac wdrożeniowych korzystano z usług konsultanta zewnętrznego - firmy PricewaterhouseCoopers Polska Sp. z o.o.

Zgodnie z Polityką Komitet Wynagrodzeń i Nominacji realizuje następujący zakres zadań:

- przedstawia Radzie Nadzorczej opinie i rekomendacje w sprawie Polityki,
- przedstawia Radzie Nadzorczej rekomendacje w sprawie przestrzegania Polityki na podstawie raportu przygotowanego przez Departament Audytu Wewnętrznego,
- opiniuje i monitoruje wynagrodzenie zmienne osób zajmujących stanowiska kierownicze.

Pozostałe kompetencje Komitetu, które mogą mieć zastosowanie w realizacji Polityki, określone są Regulaminem Komitetu Wynagrodzeń i Nominacji Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A.

W 2017 roku odbyło się 6 regularnych posiedzeń Komitetu Wynagrodzeń i Nominacji ING Banku Śląskiego S.A. oraz 4 w trybie obiegowym. W okresie od 01.01.2017 r. do 31.12.2017 r. Komitet Wynagrodzeń i Nominacji pracował w następującym składzie:

- Aleksander Kutela - Przewodniczący (członek niezależny),
- Aleksander Galos - Członek (członek niezależny),
- Małgorzata Kołakowska - Członek

1.2 Informacje na temat powiązania między wynagrodzeniem a wynikami

ING Bank Śląski S.A. ustala swoją politykę płacową na podstawie danych rynkowych.

Całkowite wynagrodzenie jest podzielone na część stałą i zmienną. Ustalono maksymalną relację wynagrodzenia stałego do zmiennego. Wynagrodzenie stałe stanowi na tyle dużą część wynagrodzenia całkowitego, że pozwala ono na prowadzenie w pełni elastycznej polityki zmiennych składników wynagrodzeń, w tym daje możliwość zmniejszenia lub nieprzyznania w ogóle wynagrodzenia zmiennego.

Zgodnie z wymogami Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach, wynagrodzenie zmienne podlega odroczeniu i wypłacane jest co najmniej w 50% w akcjach fantomowych, uprawniających do otrzymania środków pieniężnych, których wysokość uzależniona jest od wartości akcji ING Banku Śląskiego S.A.

Podstawą ustalenia wysokości wynagrodzenia zmiennego jest ocena efektów pracy danej osoby i danej jednostki organizacyjnej oraz rezultatów w obszarze odpowiedzialności tej osoby, z uwzględnieniem wyników całego Banku.

Od 2017 roku w stosunku do wszystkich pracowników wprowadzony został system rocznego rozliczania celów oraz nowy system ocen - STEP UP, który w intuicyjny sposób łączy ocenę wyników pracy, kreację silnej kultury organizacyjnej oraz nasze ambicje.

Zgodnie z Polityką Zarządzania Kapitałem w ING Banku Śląskim S.A. Bank przeprowadza test kapitału celem zapewnienia, że całkowita pula wynagrodzenia zmiennego wszystkich pracowników nie ogranicza zdolności ING Banku Śląskiego S.A. do utrzymania adekwatnej bazy kapitałowej. W przypadku takiego ograniczenia może zostać podjęta decyzja o nieuruchomieniu puli wynagrodzenia zmiennego.

1.3 Najważniejsze informacje na temat cech charakterystycznych systemu wynagrodzeń, w tym informacje na temat kryteriów stosowanych przy pomiarze wyników i korekcie o ryzyko, polityki odraczania płatności i kryteriów nabywania uprawnień

Bank wykorzystuje zaawansowane metody pomiaru do szacowania bazy kapitałowej oraz stosuje politykę przeprowadzania testów warunków skrajnych, co zapewnia odpowiednie zarządzanie ryzykiem oraz właściwą ocenę obecnych i przyszłych wymogów kapitałowych.

W ustalonym terminie bezpośredni przełożony ustala cele roczne związane z wynikami, które zapewniają spójność ze strategią Banku. Cele wspierają tworzenie długoterminowej wartości Banku oraz uwzględniają koszt ryzyka Banku i ryzyko płynności. Cele mają charakter:

- finansowy, w tym zadania związane z wynikami Banku oraz obszaru odpowiedzialności danego pracownika (np. zysk Banku netto, koszt ryzyka finansowego),
- niefinansowy, w tym wskaźniki jakościowe związane z realizacją strategii Banku lub/i związane z pełnieniem danej funkcji kontrolnej, ryzykiem niefinansowym.

Kryteria niefinansowe stanowią minimum 50% wszystkich celów, z wyłączeniem osób odpowiedzialnych za funkcje kontrolne.

Cele oraz ich wagi - ustalone zgodnie z przyjętymi w Banku zasadami - są zatwierdzane przez Zarząd Banku, a w przypadku członków Zarządu ING Banku Śląskiego S.A. przez Radę Nadzorczą, na podstawie rekomendacji Komitetu Wynagrodzeń i Nominacji.

Cele osoby zajmującej stanowisko kierownicze odpowiedzialnej za funkcje kontrolne opierają się przynajmniej w 75% na celach wynikających z danej funkcji i obejmują zadania jakościowe. W przypadku ustalenia zadań o charakterze finansowym, nie są one powiązane z wynikami uzyskiwanymi w obszarach kontrolowanych przez tę osobę.

Ocena i jej weryfikacja dokonywana jest przez bezpośredniego przełożonego i podlega zatwierdzeniu przez Zarząd Banku po zasięgnięciu opinii Komitetu Wynagrodzeń i Nominacji, a w przypadku członków Zarządu ING Banku Śląskiego S.A. przez Radę Nadzorczą, na podstawie rekomendacji Komitetu Wynagrodzeń i Nominacji. Ocena i weryfikacja dokonywana jest najpóźniej do 15 marca następnego roku kalendarzowego, a w przypadku członków Zarządu - do 30 kwietnia.

Do oceny indywidualnych efektów pracy stosuje się kryteria finansowe i niefinansowe oraz kryteria skorygowane o ryzyko, zgodnie z Polityką, Regulaminem wynagradzania członków Zarządu Banku oraz Regulaminem premiowania Identified Staff ING Banku Śląskiego S.A.

Na podstawie korekty ryzyka ex post Bank ma prawo do redukcji lub niewypłacenia wynagrodzenia zmiennego w sytuacjach, które mogłyby mieć potencjalnie negatywny wpływ na wyniki Banku.

Bank szczegółowo uregulował kwestie warunków premiowania w przypadku rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy.

Zgodnie z przyjętą Polityką, Bank nie przyznaje dodatkowego wynagrodzenia przypadającego z tytułu rozwiązania umowy o pracę rozumianego jako część pakietu wynagrodzenia zmiennego.

2. Informacja ilościowa

Przedmiotowa analiza obejmuje wszystkich Identified Staff – zidentyfikowanych zgodnie z wykazem kryteriów stanowiących Załącznik nr 1 do Polityki zmiennych składników wynagrodzeń dla Identified Staff ING Banku Śląskiego S.A.

Na dzień publikacji niniejszego dokumentu wynagrodzenie zmienne osób uznanych za Identified Staff nie zostało jeszcze przyznane. W ujawnieniu ujęto wynagrodzenie zmienne wg obowiązującej oceny na dzień sporządzenia przedmiotowej analizy. Wynagrodzenie zmienne podlegać będzie opiniowaniu przez Komitet Wynagrodzeń i Nominacji oraz zatwierdzeniu przez Zarząd ING Banku Śląskiego S.A.

Poniżej zostały zaprezentowane informacje ilościowe wymagane przez Politykę ujawniania informacji w zakresie wynagrodzeń zmiennych:

- Zbiorcze informacje ilościowe dotyczące wysokości wynagrodzenia z podziałem na linie biznesowe stosowane w zarządzaniu Bankiem:

Lp.	Linia Biznesowa	Wynagrodzenie całkowite (stałe + zmienne)
1	Członkowie Zarządu Banku nadzorujący linie biznesowe stosowane w zarządzaniu Bankiem	6,85
2	Członkowie Zarządu Banku - pozostali	12,95
3	Segment bankowości detalicznej	17,80
4	Segment bankowości korporacyjnej	51,10
Razem		88,70

- Zbiorcze informacje ilościowe na temat wynagrodzeń Identified Staff z podziałem na:
  - Członków Zarządu oraz, o ile zostały zaliczone przez Bank do Identified Staff, osoby podległe bezpośrednio Członkowi Zarządu bez względu na podstawę ich zatrudnienia, Dyrektorów oddziałów i ich Zastępców oraz Głównego Księgowego,
  - o ile zostały zaliczone przez Bank do Identified Staff pozostałe osoby zajmujące stanowiska kierownicze w Banku,
 zawierające dane obejmujące:
  - zbiorczą wartość wynagrodzeń za dany rok obrotowy z podziałem na wynagrodzenie stałe i zmienne oraz liczbę osób je otrzymujących:

	Grupa	Liczba osób	Wynagrodzenie stałe	Wynagrodzenie zmienne	Wynagrodzenie całkowite (stałe + zmienne)
A	Członkowie Zarządu	8	13,19	6,61	19,80
B	Osoby podległe bezpośrednio Członkowi Zarządu bez względu na podstawę ich zatrudnienia, Dyrektorzy oddziałów i ich Zastępcy oraz Główny Księgowy, o ile zostały one zaliczone przez Bank do Identified Staff	69	27,75	13,00	40,75
C	Pozostałe osoby zajmujące stanowiska kierownicze w Banku, o ile zostały zaliczone przez Bank do Identified Staff	58	18,80	9,35	28,15
Razem		135	59,74	28,96	88,70

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Informacje o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczące adekwatności kapitałowej oraz zmiennych składników wynagrodzeń za rok 2017

(w mln zł)

- zbiorczą wartość i formy wynagrodzenia zmiennego z podziałem na świadczenia pieniężne i instrumenty związane z akcjami, przyjęte w Banku:

	Grupa	Wynagrodzenie zmiennie - płatne w gotówce	Wynagrodzenie zmiennie - płatne w akcjach fantomowych	Wynagrodzenie zmiennie Razem
A	Członkowie Zarządu	3,30	3,31	6,61
B	Osoby podległe bezpośrednio Członkowi Zarządu bez względu na podstawę ich zatrudnienia, Dyrektorzy oddziałów i ich Zastępcy oraz Główny Księgowy, o ile zostały one zaliczone przez Bank do Identified Staff	6,49	6,51	13,00
C	Pozostałe osoby zajmujące stanowiska kierownicze w Banku, o ile zostały zaliczone przez Bank do Identified Staff	4,67	4,68	9,35
Razem		14,46	14,50	28,96

- zbiorczą wartość wynagrodzeń z odroczoną wypłatą z podziałem na część już przyznaną i jeszcze nieprzyznaną:

	Grupa	Wynagrodzenie zmiennie z odroczoną wypłatą - część już przyznana	Wynagrodzenie zmiennie z odroczoną wypłatą - część jeszcze nie przyznana	Wynagrodzenie zmiennie odroczone razem
A	Członkowie Zarządu	1,90	2,81	4,71
B	Osoby podległe bezpośrednio Członkowi Zarządu bez względu na podstawę ich zatrudnienia, Dyrektorzy oddziałów i ich Zastępcy oraz Główny Księgowy, o ile zostały one zaliczone przez Bank do Identified Staff	3,92	5,18	9,10
C	Pozostałe osoby zajmujące stanowiska kierownicze w Banku, o ile zostały zaliczone przez Bank do Identified Staff	2,83	3,69	6,52
Razem		8,65	11,68	20,33

- zbiorczą wartość wynagrodzeń z odroczoną wypłatą przyznanych w danym roku obrotowym, wypłaconych i zmniejszonych w ramach korekty związanej z wynikami:

	Grupa	Wynagrodzenie zmienne odroczone za 2013, 2014 i 2015 - przyznane w 2017	Wynagrodzenie zmienne odroczone za 2012, 2013, 2014 i 2015 - wypłacone w 2017
A	Członkowie Zarządu	3,87	3,82
B	Osoby podległe bezpośrednio Członkowi Zarządu bez względu na podstawę ich zatrudnienia, Dyrektorzy oddziałów i ich Zastępcy oraz Główny Księgowy, o ile zostały one zaliczone przez Bank do Identified Staff	5,53	5,35
C	Pozostałe osoby zajmujące stanowiska kierownicze w Banku, o ile zostały zaliczone przez Bank do Identified Staff	0,97	0,93
Razem		10,37	10,10

Wynagrodzenia z odroczoną wypłatą nie zostały zmniejszone w ramach korekty związanej z wynikami.

- zbiorczą wartość płatności związanych z podjęciem zatrudnienia i z zakończeniem stosunku zatrudnienia dokonanych w danym roku obrotowym, liczbę osób otrzymujących takie płatności oraz najwyższą taką płatność na rzecz jednej osoby:

	Grupa	Wartość płatności związanych z zakończeniem stosunku zatrudnienia	Liczba osób	Najwyższa płatność na rzecz jednej osoby
A	Członkowie Zarządu	-	-	-
B	Osoby podległe bezpośrednio Członkowi Zarządu bez względu na podstawę ich zatrudnienia, Dyrektorzy oddziałów i ich Zastępcy oraz Główny Księgowy, o ile zostały one zaliczone przez Bank do Identified Staff	0,85	3	0,59
C	Pozostałe osoby zajmujące stanowiska kierownicze w Banku, o ile zostały zaliczone przez Bank do Identified Staff	0,25	2	0,25
Razem		1,10	5	

W odniesieniu do art. 9ca ust. 5 Prawa bankowego, w 2017 r. łączne wynagrodzenie żadnej z osób zatrudnionych w Grupie Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. nie przekroczyło kwoty 1 mln EUR.

Natomiast w odniesieniu do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012, za rok 2017 r. łączne wynagrodzenie jednej osoby zatrudnionej w Grupie Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. przekroczyło kwotę 1 mln EUR.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Informacje o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczące adekwatności kapitałowej
oraz zmiennych składników wynagrodzeń za rok 2017

(w mln zł)
